പഞ്ചരാത്രം



വള്ളത്തോൾ

ഭാസകൃതിയായ

പഞ്ചരാത്രം നാടകം

പരിഭാഷകൻ:

വള്ളത്തോൾ.



പ്രസാധകൻ:

നാലപ്പാട്ട് നാരായണമേനോൻ.

KUNNAMKULAM:
Akshara Ratna Prakasika Press,

1098.

Price 12 Annas.

മുഖവുര

പ്രഭാതത്തിന്നു മുമ്പിൽ ഇരുട്ടു, പുഞ്ചിരിക്കു മുമ്പിൽ മുഖാകരകൾ — ഇതു പ്രകൃതിനിയമമാണ്; അതുപോലെ, കാളിദാസന്നുപോലും ഉപജീവ്യനായ ഭാസമഹാകവി ഉണ്ടാക്കിയതും ഇന്നത്തെ കേരളകവിസമ്രാട്ടിനാൽ വിവർത്തനം ചെയ്യപ്പെട്ടതുമായ ഈ വിശിഷ്ടകൃതിക്കു മുമ്പിലും എന്റെ ചില ജല്പനം കാണപ്പെടുന്നതിൽ വായനക്കാർ സമാധാനിക്കട്ടെ.

ഈ പഞ്ചരാത്രം മലയാളത്തിലെ രൂപകങ്ങളിടയിൽ ഒരു പുതിയ പ്രസ്ഥാനത്തെയാണ് കാണിക്കുന്നതു. ഇതിന്നു നാടകം എന്ന പേർ നാട്യകാവ്യം എന്നർത്ഥത്തിൽ മാത്രമേ യോജിക്കൂ; സാഹിത്യകാരന്മാർ ഇതിന്നു 'സമവകാര'മെന്നാണ് പേർ കല്പിക്കുക: പ്രഖ്യാതമായ ഇതിവൃത്തം, ദേവാസുരവർഗ്ഗത്തിൽപ്പെട്ട പന്തിരണ്ടു ഉദാത്തനായകന്മാർ, മൂന്നു ചൊവ്വുചേരാതായ അങ്കങ്ങളും, വീരരസത്തിന്നു പ്രാധാന്യം — ഇങ്ങിനെയൊക്കെയാണ് സമവകാരം എന്ന രൂപകത്തിന്റെ ലക്ഷണം. ഇതിൽ മിക്കതും പഞ്ചരാത്രത്തിന്നുണ്ടു. ഇതിലെ പാത്രങ്ങളിൽ ഭീഷ്മയുധിഷ്ഠിരാദികൾ പൌരാണികരുടെ പ്രഭാവത്തിലും, ദുര്യോധനശകുനിപ്രഭൃതികൾ അ

സൎവജ്ഞത്തിലും പെട്ടവരാണല്ലോ.

പഞ്ചരാത്രം ഒരു ശ്ലാഘ്യഗ്രന്ഥമാണ്. ഇത്തരം വ്യംഗ്യപ്രധാനങ്ങളായ കാവ്യങ്ങളുടെ സ്വാരസ്യം പ്രകാശിപ്പിപ്പാൻ സവിസ്തരമായ വ്യാഖ്യാനം തന്നെ വേണം; എന്നാൽ ഈ ചെറുടിപ്പണി എന്നെപ്പോലുള്ള അവ്യുൽപന്നന്മാൎക്കു അല്പം ഉപകരിച്ചാലായി എന്നേ ഉള്ളു.

ഈ തൎജ്ജമ എഴുതിക്കഴിഞ്ഞിട്ടു അഞ്ചാറു കൊല്ലമായി. ഇതിനിടയിൽ മറ്റൊരു തൎജ്ജമ പുറത്തു വന്നതുകൊണ്ടു നമ്മുടെ പരിഭാഷകൻ ഇതിന്റെ പ്രസിദ്ധീകരണത്തിൽ അത്ര ശ്രദ്ധിച്ചില്ല. ഇപ്പോൾ കൊച്ചിഭാഷാപരിഷ്കരണക്കമ്മററിയുടെ ദൃഷ്ടി ഈ അനൎഘരത്നത്തിൽ പതിഞ്ഞതിനാലാണ് ഇതിന്റെ കിരണകന്ദളങ്ങൾ നീളെ പ്രസരിപ്പാനിടയായത്. കമ്മററിയുടെ ഉചിതജ്ഞതക്കു നാം നന്ദി പറയുക!

അങ്ങാടിത്തോട്,
൧൦൯൯, ചിങ്ങം, ൨൯ } പ്രസാധകൻ.

❧

പഞ്ചരാത്രംനാടകം

ഒന്നാമങ്കം.

[നാന്ദ്യന്തത്തിൽ സൂത്രധാരൻ പ്രവേശിക്കുന്നു.]

സൂത്രധാരൻ:—

ദ്രോണൻ, യുധിഷ്ഠിര, നിഹതാർജ്ജുനഭീമദൂതൻ,
ദുര്യോധനൻ, ശകുനിനായക കർണ്ണധാരൻ,
രക്ഷിച്ചിടട്ടെ വഴിപോലഭിമന്യു, ഭീഷ്മ-
നാശ്രീ വിരാട്പുരുഷനുത്തരശീലൻ. (ക)

(പുറത്തേക്ക് നോക്കീട്ട്) ഇപ്രകാരം ആര്യമിശ്രന്മാരോടറി-യിക്കട്ടെ. എന്ത്! എന്താണ്, ഞാൻ അറിയി

ക. ദ്രോണൻ=കാക്കപോലെ കറുത്തവൻ. യുധിഷ്ഠിര=സംഗ്രാമത്തിൽ സ്ഥിരൻ. അർജ്ജു......ദൂതൻ=അർജ്ജുനഭീമന്മാർക്കായി ദൂത്യം നടത്തിയവൻ. ദുര്യോധനൻ=ദുഷ്ടരോടെ യുദ്ധം ചെയ്യുന്നവൻ. ശകുനി.........ധാരൻ=ഗരുഡന്റെ കപ്പിത്താൻ [ഗരുഡനാകുന്ന കപ്പലിന്റെ അമരത്തിൽ നടത്തുന്നവൻ, ഗരുഡവാഹനൻ എന്നർത്ഥം.] അഭിമന്യു=അഭിമാനമുള്ളവൻ. ഭീഷ്മൻ=ശത്രുനാശകരൻ. വിരാട്പുരുഷൻ=ആദിപുരുഷൻ. ഉത്ത......ശീലൻ=പ്രശസ്തകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്നവൻ. ഇതിൽ മുദ്രാലങ്കാരരീത്യാ കഥാപാത്രങ്ങളെ സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

ജ്ഞ്വവാൻ ഭാവിച്ചപ്പോൾ, ഒരു ശബ്ദം കേൾക്കുന്നു പോലെ തോന്നുന്നതു്? ആകട്ടെ, നോക്കാം. [അണിയറയിൽ] അമ്പോ, കുശരാജാവിന്റെ യജ്ഞസമൃദ്ധി!

സൂത്രധാരൻ:— ശരി, മനസ്സിലായി.

അർച്ചന്മാരഖിലാശ[1]
പൂർവമൊട്ടുകൊന്നിച്ചു വന്നുചേർന്നു മുദാ,
കുശപാർത്ഥിവശ്ലാഘ്യനാരുടെ
തിരുയജ്ഞമിതാ, നടക്കുന്നു. (൫)

(പോയി)

സ്ഥാപന കഴിഞ്ഞു.

[അനന്തരം മൂന്നു ബ്രാഹ്മണർ പ്രവേശിക്കുന്നു]

എല്ലാവരും:— അമ്പോ, കുശരാജാവിന്റെ യജ്ഞ
സമൃദ്ധി!

ഒന്നാമൻ:— ഇവിടെയാകട്ടെ,

കാശം പൂത്തവ പോലെയായ് ദിക്കുകൾ വി-
പ്രോക്ഷിച്ചുള്ള ചോറിനാൽ,
ഹോമത്തിൻപുകയാൽ പരക്കെയൊഴിവായ്
വൃക്ഷങ്ങൾതൻ പൂമണം,
മാനങ്ങളായി പുലിപ്പശു, മലകളിൽ
സ്സിംഹങ്ങളും ശാന്തരായ്,
മന്നൻ ദീക്ഷ വഹിച്ചവാറലകളി-
ലൊന്നിച്ചു ദീക്ഷിച്ചിതോ! (൬)

---

൧. [illegible]

രണ്ടാമൻ:— ഭവാൻ പറഞ്ഞതു ശരിയാണ്.

ഹവ്യത്താൽ പരിതൃപ്തനാഗ്നി സുരർകൾ
വസ്ത്രം, ഭോജ്യരത്നങ്ങളാ
ഉച്ഛിഷ്ടത്താൽ, പത്രപക്ഷിഗണങ്ങളി-
ന്നൊട്ടേറെ സംതൃപ്തരായ്,
ഇച്ഛിച്ചോ നൃപനെ വീതുള്ള സമയ്
ശോഭിച്ചീടുമിപ്പാരിടം
ദിവ്യന്മാരുടെ ലോകമൊക്കെയതിലം-
ഘിച്ചു ഗുണാംശങ്ങളിനാൽ. (൭)

മൂന്നാമൻ:— ഇതാ, വൃദ്ധന്മാരായ ബ്രാഹ്മണർ,

കാൽത്താരിൽ ക്ഷിതിപാലർതൻ മുടി ലസി-
ച്ചുജ്ജപശേഷയാമെത്രയും
ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാർ, വയോധികന്മാരതിലും
സ്വാദ്ധ്യായമേറെയുള്ളവർ,
വാർദ്ധക്യത്തിലിളന്നുള്ള മെയ്യോടും,
ശിഷ്യന്റെ തോളൂന്നു കൈ
ചേർന്നശ്വത്ഥപാദപങ്ങൾ പോലെ, വടിയും
കുത്തിഴിഞ്ഞീടുന്നിതേ. (൮)

എല്ലാവരും:— ഉണ്ണികളേ, ഉണ്ണികളേ, അവരുടെ സ്നാനം കഴിയും മുമ്പായിട്ടു തീ കൊളുത്തിക്കളയരുതേ!

---

൮. അശ്വത്ഥം = അരയാൽ വൃക്ഷം.

ഒന്നാമൻ:— അയ്യോ, ബാലചാപലം കാണിച്ചുക
ഴിഞ്ഞു!

കുന്ദം സ്വച്ഛം ലസിപ്പൂ ക്ഷിതിയുടെ കനക-
ക്കണ്ണു പൊട്ടിത്തുടപ്പി
പ്പീലാ മൈത്ര്യാഗ്നി ലോകാഗ്നിയെ: വൃഷലകരെ
ക്ഷേകാണി ചവൻ കണ്ടുകൊ
വേകന്ന്...പാറ ശ്വേളിപ്പുറം പിട ചുഴ ലെ
പ്പുഷ്പം ഭദ്രലം
പ്രാഗ്ഭാഗത്തിങ്കലപ്പോ പുകയുമുദ്ഗാഢ
ച്ചെപ്പൂട്ടിയിൽക്കരി പോലെ. (൩)

രണ്ടാമൻ:— ശരിതന്നെ.

അഗ്നിയെയ്യാം ശരിമയതാ-
ലൂഴറിപ്പായി താ, വിപ്രർ കൊണ്ടുപോകുന്നു:
ഉദിച്ചിട്ടു തീരത്തിൽ
ഞാറിക്കായൽ ഞെട്ടിയപ്പോലെ. (൪)

മൂന്നാമൻ:— ഇതാ, നിങ്ങൾ മറ്റൊന്നു നോക്കുവി
ൻ!

ചെമ്പിൻവണ്ടി പോവുന്നു
വെള്ളം കോരിയൊഴിപ്പിലും:

൩. കുന്ദം=മുല്ലപ്പൂ, മൈത്ര്യാഗ്നി=ഉദയസൂര്യൻ, ലോകാഗ്നി=സാധാരണതീയ്. വൃഷലകൻ=ശൂദ്രൻ. പ്രാഗ്ഭാഗം=കിഴക്കുഭാഗത്തിന്റെ കതിരൊളി ചെമ്പുപാത്രത്തിലെ ഉ
ദയമിത്രപ്പുണ്ഡരീകം.

൪. ഞാറ്=ഞാവൽപ്പഴം.

ബാലസ്നേഹവശാൽ, കുട്ടി
പോരായോ ഞങ്ങളെപ്പോലവേ. (൮)

മൂന്നാമൻ:— അങ്ങു പറഞ്ഞതു ശരിയാണ്.

പച്ചപ്പുല്ലിലൊതുങ്ങിനിന്നു കരുതായ്—
ജ്ജ്വാലിച്ചിട്ടും ഒട്ടു ചെ—
ന്നിച്ഛക്രോശപരധ്വജങ്ങളിലെരിഞ്ഞു—
ച്ചൂഷ്മോദ്ധൃതൻ പാവകൻ,
കാറ്റേറ്റിട്ടു പടർന്നകത്തിയഥ തൽ—
വൃക്ഷത്തിലെത്തി ക്രമാൽ,
ചൂടാറിന്നേലൊത്ത മണ്ഡലാകൃതിയിലായ്
നേടുന്നു സൂര്യാഭയെ. (൯)

രണ്ടാമൻ:— ഇതാ, മറ്റൊന്നു നോക്കൂ.

പുറ്റിങ്കൽനിന്നഗ്നിഭയമതോടഞ്ചു
സർപ്പങ്ങളും, തരുരന്ധ്രങ്ങളിലൂടെയൊപ്പം
പുറത്തിറങ്ങുന്നു: ദ്രുമന്റെ മെയ്യിൽ—
നിന്നൊപ്പമഞ്ചിന്ദ്രിയമെന്നപോലെ. (൧൦)

മൂന്നാമൻ:— ഇതാ, നിങ്ങൾ മറ്റൊന്നു നോക്കുവിൻ.

മരത്തിന്നോടൊത്തിളകും മഹാഗ്നി
മരത്തിനൊക്കത്തിരച്ചിട്ടുപോലും

---

൯. ചക്രോശപരൻ=രാജാവ്. ധ്വജങ്ങൾ=കൊടിക്കൂറകൾ. മണ്ഡലാകൃതി=വട്ടമൊത്ത വടിവ്. സൂര്യാഭയെ നേടുന്നു=സൂര്യനെപ്പോലെയായിത്തീരുന്നു.

പ്രാണങ്ങളും പോലാത്ത പറന്നുപോയി
പൊന്താകമുൾമെയ്യിലെഴും ഖഗങ്ങളും. (൧൧)

മൂന്നാമൻ:— ശരിതന്നെ.

കരുണാകരനെന്നാൽ, ശ്രീ-
മരങ്ങളും വിറപ്പും വന്നു,
നിലതകർന്നെല്ലാതവനാൽ
കുലം പോലെരിയുന്നതു. (൧൨)

രണ്ടാമൻ:—

മഹേന്ദ്രനാൽ ദ്രോഹിച്ചും
മുളകളിതാ കാററു തട്ടിയിളകുകയാൽ
ഉയർന്നും, താഴ്ന്നും:
നരന്മാടെഭാഗ്യങ്ങളെപ്പോലെ. (൧൩)

മൂന്നാമൻ:— അങ്ങു പറഞ്ഞതു ശരിയാണ്.

വേകുന്നതടിമേൽ ശ്ലിഷ്ട-
വല്ലി പൂവിരിയാതി മരം:
ദുഷ്കലത്രാശ്രയത്തിൽ ശ്ലിഷ്ടൻ
ശ്രീമാനാലൊന്നു പോലവേ. (൧൪)

ഒന്നാമൻ:—

ലതാനികുഞ്ജം ചെടികൾ പൊന്തയൊത്തി-
ക്കാട്ടാനകൾമാററാരമശ്രിച്ചു പാതം,

---

൧൩. മഹേന്ദ്രൻ=ഭാസ്കരൻ.
൧൪. ശ്ലിഷ്ടൻ=ആശ്ലിഷ്ടൻ.

ഹുതാശനൻ കൈ കഴുകുന്നതിന്നാ
സൎത്തിലിട്ടു പിടിപ്പിച്ചാണോ!! (൧൪)

രണ്ടാമൻ:— ഇതാ, ഇതാ,

നിറമുള്ള കരവല്ലപംവഴി മരത്തിൽ-
നിന്നു മർമ്മാന്ത തീ;
നാളമൊരാടനതിരിഞ്ഞുവീഴ്‌വിതു പഴുത്ത
പോലെ കളിയിലേ;
ചോടെരിഞ്ഞു നഫിരാൽ വിഴുന്നു തന്നഗ്ര-
സീമ്നി വലുതായ തേൻ-
കൂടെഴുന്നൊരു കരിമ്പനത്തിനു മഹോദ്ര-
കന്റെ മഴപോലവേ. (൧൫)

മൂന്നാമൻ:— ഹാ, സജ്ജനത്തിന്റെ കോപം പോ
ലെ, അഗ്നിഭഗവാൻ കെട്ടടങ്ങി.

ഇതാ, കഴിഞ്ഞു വിറകെന്നുള്ളോം
ഹുതാശനന്നൊരു വെല്പ്രണാശം:
ഉദാരശീലന്റെ ധനാത്യയത്താൽ
പ്രമാണശക്തിക്ഷയമെന്നപോലെ. (൧൬)

---

൧൪. പൊന്ത=പൊരവള്ളിക്കെട്ട്. ഒന്നു എന്നുചിലർ. സമിത്ത്=തടി.

൧൫. കരവല്ലുപം=ഓർക്കളും ഓലവരികളും. നാളം=തീ ജ്വാല. അഗ്രസീമ്നി=തുമ്പത്തിൽ.

൧൬. ഉദാരശീലൻ=ദാനശീലൻ. ധനാത്യയം=ധനക്ഷയം.

ഒന്നാമൻ:—

ഹുതാശൻ, ശൃംഖം, അരണി, പു-
ല്ലുവഴയതിന്നതിക്രമായ്:
ധൂർത്താൽ സ്വതന്ത്രനാവൻ വിട്ടു-
സാമന്തനെയകന്നകന്നു. (൧ വൃ)

രണ്ടാമൻ:—

ചാഞ്ഞുള്ള കൊമ്പോടു നശിച്ചരികത്തു നില്ക്കു-
മില്ലാത്ത കാററില്ലയുന്നിലയായ കയ്യാൽ,
ദാവാഗ്നിയേററകരിഞ്ഞപെട്ട മഹീരുഹങ്ങൾ-
ക്കിന്നുണ്മയിപ്പോഴുദകക്രിയ ചെയ്യുകയാണോ! (൨ ൻ)

മൂന്നാമൻ:— എന്നാൽ വരു, നമുക്കും ആചമനം കഴിയ്ക്കാം.

രണ്ടുപേരും:— അങ്ങിനെതന്നെ.

(എല്ലാവരും ആചമനം കഴിച്ചിട്ട്)

ഒന്നാമൻ:— എയ്, ഇതാ, അത്രഭവാൻ കുരുരാജാവു ദുര്യോധനൻ, ഭീഷ്മദ്രോണന്മാർ മുമ്പിലും രാജാക്കന്മാരൊക്കെ പിന്നിലുമായി, ഇങ്ങോട്ടെഴുന്നള്ളുന്നു. ഇതാ,

---

൧ വൃ. ശൃംഖം=ഹോമപാത്രം. അരണി=തീ കടയുന്ന മരം. പുല്ല്=ദർഭ. ധൂർത്ത്=പൃഥുകളി മുതലായതു്. അതിക്രമിക്ക എന്നതിന്ന് ഉപമാപക്ഷത്തിൽ വിദൂരതിന്നക എന്നർത്ഥം.

൨ ൻ. ദാവാഗ്നി=കാട്ടുതീയായി പരിണമിച്ച യജ്ഞാഗ്നി. മഹീരുഹങ്ങൾ=മരങ്ങൾ.

യത്നങ്ങളും ചെയ്തീ, ഉരയൊരുല്ലുക വിക്രമത്താൽ?
കോപം ത്യജിച്ചു, ശമംചെയ്യുക തൻജനത്തിൽ,
എന്നീവിധം പ്രകൃതയോഗ്യമുരച്ച മന്ത്ര്യാ
ചെയ്യുന്നു പൌരരിഹ പാർത്ഥപരിഗ്രഹം താൻ.

(൫൦)

അതിനാൽ വത്സ! നമുക്കും കുരുരാജാവിനെ സംഭാവനംചെയ്യാം.

രണ്ടുപേരും:— അങ്ങിനെതന്നെ.

എല്ലാവരും:— ജയിച്ചാലും, അങ്ങുന്നു ജയിച്ചാലും!

(പോയി)

വിഷ്കംഭം കഴിഞ്ഞു.

(പിന്നെ ഭീഷ്മരും ദ്രോണരും പ്രവേശിക്കുന്നു)

ദ്രോണർ:— ദുര്യോധനൻ ധർമ്മം അനുഷ്ഠിക്കുന്നതിന്റെ ഗുണം എനിക്കുതന്നെയാണ്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ,

തൻബന്ധുമിത്രങ്ങളെയൊക്കെയും വി-
ട്ടാചാര്യനിൽച്ചെന്നു വിദ്യ ശിഷ്യരായോർ;
കിടാവിനെപ്പോലെ കരുതിയച്ഛാ-
ലച്ഛന്നമമ്മുറയൊഴിഞ്ഞു ഭാരം. (൫൧)

---

൫൦. വസന്തതിലകം. പ്രകൃതയോഗ്യം=പ്രകൃതങ്ങൾക്കു തക്ക മട്ടിൽ. പാർത്ഥപരിഗ്രഹം=പാണ്ഡവന്മാരെ സ്വീകരിക്കൽ.

൫൧. ശൈശവത്ത് ഗുരുവിൻ പക്കൽ.

കൃഷ്ണൻ:— ഈ ദുൎയ്യോധനൻ,

ധനാപഹാരാലൊരുമിച്ചു നേടി,
വൈരപ്രിയംകൊണ്ടപകീൎത്തി ചാൎത്തി,
ഇപ്പോളവൻ താനിതു മറ്റു ധൎമ്മം
ചെയ്തുല്ലസിക്കുന്നിതു പുണ്യവാനായ്! (൨൨)

[അനന്തരം ദുൎയ്യോധനനും, കൎണ്ണനും, ശകുനിയും പ്രവേശിക്കുന്നു.]

ദുൎയ്യോധനൻ:—

ഇവർ ശ്രദ്ധാവാനായ്; മയി ഗുരുജനം
പ്രീത്യ-മൂലകം
സ്വവിശ്വാസ്യം; നില്പായ് ഗുണ്യ-മുപായശ-
സ്സുസ്ഥിതമായ്;
മരിച്ച വിളങ്ങുന്നു മനുജരിതി തോ-
ഷ്ണാതലങ്ങൾ ഒ-
റ്റൊരുമടങ്ങല്ലാ വിളങ്ങു-ന്നു മികവോടൊ-
ക്കുന്നതിഹ താൻ. (൨൩)

കൎണ്ണൻ:— ഗാന്ധാരീനന്ദന, ഇവിടുന്നു ന്യായ്യമായി സമ്പാദിച്ച ധനത്തെ ദാനം ചെയ്യുന്നതു യുക്തം തന്നെയാണ്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ,

൨൩. ശിഖരിണി. സ്വവിശ്വാസ്യം=തന്നാലെ വിശ്വസിച്ചത്. അപായശസ്സ്=ഒഴിഞ്ഞിരിക്കി. ഇഹതാൻ=ഇവിടെത്തന്നെ [ഈ ലോകത്തിൽതന്നെ.]

അന്യാധീനം ക്ഷത്രിയനാക്കു വേട്ടും,
പുത്രന്മാൎക്കായ്ക്കെട്ടിവെച്ചുപോലും
വിത്തം സൎവ്വം വിപ്രരിൽച്ചേൎത്തുള്ളവൻ
പുത്രന്മാൎക്കായ് നൽകണം വല്ലമന്ത്രം. (൨൪)

ശകുനി:— ശരിയാണ്, ഗംഗാസ്പൎശംകൊണ്ടു നിൎമ്മലാംഗനായ അംഗരാജാവു പറഞ്ഞതു്.

കൎണ്ണൻ:—

ഇക്ഷ്വാകു, ശൎയ്യാതി, യയാതി, രാമൻ,
മാന്ധാതൃനാഭാഗനൃഗാംബരീഷർ
സമ്പന്നരിവർമരിച്ചിലും, ഹാ,
ജീവിച്ചിരിക്കുന്നു മഖങ്ങളാലേ! (൨൫)

എല്ലാവരും:— ഗാന്ധാരീനന്ദന, ഭാഗ്യംകൊണ്ടു ഭവാൻ യാഗംകഴിഞ്ഞു ശോഭിക്കുന്നു.

ദുൎയ്യോധനൻ:— ഞാൻ അനുഗ്രഹിക്കപ്പെട്ടു. ആചാൎയ്യ, ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു.

ദ്രോണർ:— ഉണ്ണി, വരൂ, വരൂ. ഇതു ക്രമപ്രകാരമായില്ല.

ദുൎയ്യോധനൻ:— എങ്ങിനെയാണ് ക്രമം?

ദ്രോണർ:— ഭവാൻ കണ്ടിട്ടില്ലേ?

നരാവതാരമാണെന്നറി_
ദ്ദൈവതത്തെ നമിക്കുമോടോ!

---

൨൪. അന്യാധീനംഎന്നതിന്റെ കീഴിൽ. [ക്ഷത്രിയൻ യുദ്ധംചെയ്തു സമ്പാദിക്കണമെന്നൎത്ഥം]

ഭീഷ്മരെപ്പിന്നിലാക്കുന്ന
വന്ദിപ്പൂ ഭയയുക്തമാം. (൧൭)

ഭീഷ്മർ:— അങ്ങിനെ പറയരുത്. പല സംഗതികൾകൊണ്ടും ഞാൻ അങ്ങേയ്ക്കു താഴെയാണ്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ,

ഭവാൻ സ്വയംഭൂവി,വനന്ന പൌത്രൻ,
മമായുധം വൃത്തി, ഭവാന്നു മൈത്രി താൻ,
ദ്വിജൻ ഭവാൻ, ക്ഷത്രിയർ ഞങ്ങൾ, ദേശികൻ
ഭവാനയേ, ഞങ്ങൾ മികച്ച ശിഷ്യർകൾ. (൧൮)

ദ്രോണർ:— മഹാത്മാക്കൾ, തങ്ങളെ താഴ്ത്തിയേ പറയുള്ളല്ലൊ. ഉണ്ണി, വരൂ, എന്നെ വന്ദിച്ചുകൊൾക.

ദുര്യോധനൻ:— ആചാര്യ, ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു.

ദ്രോണർ:— ഉണ്ണി, വരൂ, വരൂ. ഇപ്രകാരംതന്നെ, അത്യുച്ചസ്ഥാനങ്ങളിൽ ക്ഷേമമനുഭവിച്ചാലും!

ദുര്യോധനൻ:— ഞാൻ അനുഗ്രഹിക്കപ്പെട്ടു. മുത്തച്ഛ, ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു.

ഭീഷ്മർ:— പൌത്ര, വരൂ, വരൂ. ഇപ്രകാരംതന്നെ അങ്ങയ്ക്കു ശുഭമുണ്ടായിവരട്ടെ!

ദുര്യോധനൻ:— ഞാൻ അനുഗ്രഹിക്കപ്പെട്ടു. അമ്മാമ, ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു.

---

൧൭. ഭയയുക്തമാം=ഭയാഞ്ചിതമാണ്.

൧൮. വൃത്തി=ഉപജീവനം. മൈത്രി=പ്രാണിസ്നേഹം.

ശകുനി:— ഉണ്ണി,

ഇവ്വിധമേ വരേക്കേണം.
മായെല്ലാ യാഗവും കഴിച്ചു ഭവാൻ
വെന്നു, ജരാസന്ധൻ പോലെ
ചെന്തിട്ടുക നൃപരെ രാജസൂയത്തിൽ! (൨൭)

ദ്രോണർ:— (ആത്മഗതം) അഭിനവ, ശകുനിയുടെ ആശീർവാദവും ഉദ്യോഗജനകമായിരിക്കുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ, ഈ ക്ഷത്രിയകുമാരൻ വിരോധപ്രിയനാണല്ലോ.

ദുര്യോധനൻ:— സഖേ, കർണ്ണ, ഗുരുജനവന്ദനാവസാനത്തിൽ ക്രമപ്രകാരം മിത്രവിശ്വാസം അനുഭവിച്ചാലും!

കർണ്ണൻ:— ഗാന്ധാരീനന്ദന,

ക്രുദ്ധന്മാരാൽ കൃഷ്ണമിത്രപക്ഷങ്ങൾ;
സഹിക്കുമൊക്കെ കലഹത്തിനു പുൽകാം;
ആലോചിയാതല്ല തൊടാതകി ഞാൻ,
രാജർഷിധീരരാകുന്നിവരാരംഭവംശമേ! (൨൮)

ദുര്യോധനൻ:— ഇങ്ങിനെതന്നെ തോന്നട്ടെ!

ദ്രോണർ:— ഉണ്ണി, ദുര്യോധന, ഇതാ, ഇന്ദ്രന്റെ

---

൨൭. വരേക്കേണം=ശ്രേഷ്ഠമായ ക്ഷേമത്തോടുകൂടിയ ത.

൨൮. രാജർഷിധീരരാകുന്നിവരാരംഭവംശമേ ധീരവാക്യം.

പ്രിയസ്സുഹിതനായ ഭീഷ്മകൻ ഭവാനെ ഉപചരിയ്ക്കുന്നു.

ദുൎയ്യോധനൻ:— ആൎയ്യന്നു സ്വാഗതം! ഞാൻ വന്ദിയ്ക്കുന്നു.

ഭീഷ്മർ:— പൌത്ര, ദുൎയ്യോധന, ഇതാ, തെക്കൻദിക്കിന്റെ രക്ഷിതാവായ ഭൂരിശ്രവസ്സു ഭവാനെ ഉപചരിയ്ക്കുന്നു.

ദുൎയ്യോധനൻ:— ആൎയ്യന്നു സ്വാഗതം!

ദ്രോണർ:— ഉണ്ണി, ദുൎയ്യോധന, ഭവാന്റെ യജ്ഞം കൊണ്ടാടാനായി ശ്രീകൃഷ്ണൻ അയച്ചിട്ടുള്ള അഭിമന്യു അങ്ങയെ ഉപചരിയ്ക്കുന്നു.

ശകുനി:— ഉണ്ണി, ദുൎയ്യോധന, ഇതാ, ജരാസന്ധപുത്രനായ സഹദേവൻ അങ്ങയെ വന്ദിയ്ക്കുന്നു.

ദുൎയ്യോധനൻ:— വരു, വരു, ഉണ്ണി, അച്ഛനെപ്പോലെ പരാക്രമിയായി ഭവിച്ചാലും:

എല്ലാവരും:— ഇതാ, എല്ലാ രാജാക്കന്മാരും അങ്ങയെ ഉപചരിയ്ക്കുന്നു.

ദുൎയ്യോധനൻ:— ഞാൻ അനുഗ്രഹിയ്ക്കപ്പെട്ടു. എയ് എല്ലാ രാജാക്കന്മാരും വന്ന കൂട്ടത്തിൽ വിരാടൻ വരാഞ്ഞതെന്താണ്?

ശകുനി:— അദ്ദേഹത്തിനും ഞാൻ ആളെ അയച്ചിരുന്നു. വഴിയ്ക്കു താമസിച്ചുപോയതാണെന്നു തോന്നുന്നു.

ദുൎയ്യോധനൻ:— അല്ലയോ ആചാൎയ്യ, ധൎമ്മത്തിലും
ധനുസ്സിലും ആചാൎയ്യ, ദക്ഷിണ സ്വീകരിയ്ക്കുക.

ദ്രോണർ:— ദക്ഷിണയോ! വരട്ടെ, വരട്ടെ! ഞാൻ
ഭവാനോട് അപേക്ഷിച്ചുകൊള്ളാം.

ദുൎയ്യോധനൻ:— ആചാൎയ്യനും അപേക്ഷിയ്ക്കുകയോ?

ഭീഷ്മർ:— എന്താണ് പ്രയോജനം?

സേവിച്ചു ബാല്യദശയിങ്കൽ മുറയ്ക്കു സോമം;
വാഴ്പൂകടത്തണലിലു,— ണ്ടിതുലോം യശസ്സും;
ഇല്ലായ്മ അഗ്രജനവാകിയ വിപ്രനെന്തി.
ലാ, വസ്തുവെന്തു? ഫലമെന്തു? മഹത്വമെന്തോ?
(൧൦)

ദുൎയ്യോധനൻ:— ഭവാൻ കല്പിച്ചാലും! എന്താണിഷ്ടം?

ദ്രോണർ:— ഉണ്ണി, ദുൎയ്യോധന, ഞാൻ പറയാം.

ദുൎയ്യോധനൻ:— എന്താണ് ഇനിയും അങ്ങ് ആലോ
ചിയ്ക്കുന്നത്?

ഭൂപനാൽത്താൻ സംരക്ഷിതനായിരിന്നെ.
ക്ഷാത്രം പ്രിയനമം.
ണിവൻ, ശൂരന്മാരിൽ സ്ഥിതിയുളളവൻ,
സാഹസകരൻ,

---

൧൦. സോമം=സോമം എന്ന ലതയുടെ നീര്. ഇല്ലായ്മ=ദാരിദ്ര്യം. അഗ്രജനായ ദ്രോണർക്ക് മുതലായവയിൽനി ന്ന ലഭിയ്ക്കേണ്ടതായിട്ടൊന്നുമില്ലെന്ന സാരം.

൧൧. സംരക്ഷിതൻ=പാലിപ്പിയ്ക്കപ്പെട്ടവൻ. സാഹസകൻ=സാഹസം (വിക്രമം) ചെയ്യുന്നവൻ.

ശരശയ്യയെന്താണിഷ്ടം? പറയുക, വന്ന
ന്തേകണ്ടു? മേനി-
യ്യരിയ്യുന്നൂരക്തിൽ ദ്ദയിതി, വരെട-
യ്യോ സകലവ്യം! (നൃപ)

ദ്രോണർ:— ഉണ്ണി, ഞാൻ പറയാം, എനിക്കു ക
ണ്ണീർകൊണ്ടു തൊണ്ടയിടറുന്നു.

എല്ലാവരും:— ആചാര്യനും കണ്ണീർ വാക്കുകയോ?

ഭീഷ്മർ:— പൌത്ര, ദുര്യോധന, വൈരത്തെയാണ്
അങ്ങയുടെ ശ്രമം!

ദുര്യോധനൻ:— ആരവിടെ?

ഭടൻ:— (പ്രവേശിച്ച്) മഹാരാജാവു ജയിച്ചാലും!

ദുര്യോധനൻ:— കുറെ വെള്ളം.

ഭടൻ:— മഹാരാജാവിന്റെ കല്പനപോലെ (പോ
യി പ്രവേശിച്ചിട്ട്) മഹാരാജാവു ജയിച്ചാലും!
ഇതാ, തണ്ണീർ.

ദുര്യോധനൻ:— കൊണ്ടുവരൂ. (ജലപാത്രം വാങ്ങി
യിട്ട്) ആചാര്യ, മുഖം കഴുകുക.

ദ്രോണർ:— വരട്ടെ, എന്റെ കാര്യം ചൊല്ലൽത
ന്നെ മുഖോദകമായിത്തീരട്ടെ!

ദുര്യോധനൻ:— ഹാ, കഷ്ടം!

മമ മുൻകളവോതിടുന്നുവെങ്കിൽ,
അറികില്ലെന്നുരച്ചിടുന്നുവെങ്കിൽ,

ശരജാലകരാളമായ കൈതാൻ-

ന്നതല്ലോ, ചെല്ലുമിതാ പ്രതിഗ്രഹാർത്ഥം! (൩൪)

ദ്രോണർ:— കൊള്ളാം, എന്നിട്ടു വിശ്വാസമായി. ഇ
ന്നി കേൾക്കുക.

ആലംബമില്ലാത്തവർതന്നമന്ദ-
മറന്നതല്ലാണ്ടുകൾ പന്തിരണ്ടായ്,
ആപ്പാണ്ഡവന്മാർക്കിഹ പാതി നൽകി-
ക്കണ്ണുന്നിരിക്കേണം, ഭിക്ഷയും മേ. (൩൫)

ശകുനി:— (ഉദ്വേഗത്തോടുകൂടി) ഹേ, അതെന്ത്.

ഗുരുവാണെന്നുവിശ്വാസ-
പൂരമേറ്റിയ ശിഷ്യനിൽ,
അങ്ങനെയാം വഴി ചെയ്തിട്ടീ-
ധർമ്മവഞ്ചനയുക്തമോ? (൩൬)

ദ്രോണർ:— എന്ത്, ധർമ്മവഞ്ചനയോ? അല്ലയോ
ഗാന്ധാരരാജ്യം നേടി ഗർവ്വിക്കുന്ന ശകുനി,
അങ്ങ് അങ്ങയുടെ ദുഷ്ടതകൊണ്ട് എല്ലാലോ
കവും ദുഷ്ടമാണെന്നു വിചാരിക്കുന്നു. ഹാ
കഷ്ടം!

ശ്രോതാക്കൾക്കു കൊടുക്കുക

---

൩൪. ശരജാലകരാളമെന്നതിനർത്ഥം ശരങ്ങൾ ഉപയോഗിച്ചതിനാൽ തഴമ്പു പിടിച്ചത്. പ്രതിഗ്രഹാർത്ഥം=ദാനത്തിനായി.

പൈതൃകനാടെന്താണു വഞ്ചനപോൽ!

യാചിച്ചിരക്കുകയോ

നല്ലതു്, വർ ബാലന്മാരെക്കൊല്ലുകയോ? (൩൧)

ഏകലവ്യൻ:— എന്തു്, ബാലന്മാരെന്നോ?

ഭീഷ്മർ:— പൌത്ര, ദുര്യോധന, ഇപ്പോൾ, അവർക്കു ഹസ്തിനം മാത്രമാണുള്ളതു്. ഇത്രമാത്രത്തിൽ പറയുന്ന ശത്രുവായ ശകുനിയുടെ വാക്കു കേൾക്കേണ്ടതില്ല. നോക്കൂ, പൌത്ര,

വ്യാഘ്രാതനിസ്തുഴിയിൽ.

ഭ്രം പൌരജനസമ്പത്തിയോ-

ടു, രാജവിപിനത്തിലെ-

ച്ചോടിയുമൊരു പുറവന്നും,

നിനക്കവരിലപ്രിയം,

പോയി വൈരപ്പവക്കം ചിരാൽ

ജനിച്ചതു്—ഇതൊക്കവെ

ശകുനിതൻകൊട്ടം ദുഷ്ടം! (൩൨)

ദുര്യോധനൻ:— ആകട്ടെ, ആചാര്യ, ഞാനൊന്നു ചോദിക്കുന്നു.

ദ്രോണർ:— ഉണ്ണി, ചോദിച്ചുകൊൾക.

ദുര്യോധനൻ:—

പാണ്ഡവമാനിച്ചില്ല

രാജ്യം പെപ്പിച്ചു സഭയിൽ വെച്ചവരെ;

---

൩൧. പൈതൃകം=അച്ഛന്റേതു്.

൩൨. തപസ്സിൽ. ചിരാൽ=വളരെക്കാലമായി.

അന്നാളതിംഗമടക്കിയ-

തെന്തു, ബലാൽക്കാരകുശലരാകുമവർ? (൨൭)

ദ്രോണർ:— ചൂതുകളിയിൽ ധർമ്മവ്യാജത്താൽ വഞ്ചിക്കപ്പെട്ട യുധിഷ്ഠിരനോടാണ് ഇതു ചോദിക്കേണ്ടത്.

അന്നുപൊഴുതവനല്ലയോ സദ്ഗുണ-
ങ്ങളളവുകരം നോക്കിന ഭീമനെന്തടുത്തു?
ഒരുവിധമതിലൊന്നാൽ പട്ടുവെങ്കിൽ-
ഇക്കറി പഴിയ്ക്കുകയില്ല നമ്മെ മിപ്പെ ദം! (൨൮)

ഭീഷ്മർ:— ഒന്ന് തുടങ്ങി, മറ്റൊന്നായിത്തീർന്നു, ആചാര്യ, ഇതിൽ കാര്യമാണ് പ്രധാനം കലഹമല്ല.

ദ്രോണർ:— ഇരിക്കാൻ കഴിയില്ല. കലഹം തന്നെയാവട്ടെ!

ഭീഷ്മർ:— ആചാര്യൻ പ്രസാദിച്ചാലും! നോക്കൂ, പൌത്രൻ,

---

൨൭. ബലാൽക്കാരകുശലർ=ബലം പ്രയോഗിപ്പാൻ ത്രാണിയുള്ളവർ.

൨൮. സദ്ഗുണങ്ങളളവുകരം നോക്കിന=സഭയിലെ ഗുണങ്ങളുടെ വലുപ്പം കണ്ണുകൊണ്ട കണക്കാക്കണം. (ഇതു ഗുണമോ, ഇതു ഗുണമോ ഇവകൾ തള്ളിക്കൊള്ളാൻ പഠിച്ചുവരുകെ എന്ന് ആലോചിക്കുന്ന എന്ന ഭാവം). ഒന്നിക്ക്=ഒരു ഗുണിന ഭാരം.

പാവങ്ങൾ, ദുർബ്ബലർ, നിരാശ്രയർ, തേടിടുന്ന
നിന്നാടിന്നാകമവർ, മേനി പെടിപ്പതില്ല;
നീതിയും, നിങ്കലവർ വത്സലർ, നീ ഗൃഹത്തിൽ
ഒക്കെക്കൊടുക്കയാ! ഗുരുവുമൊത്തവർ വാഴ്ക
(താണോ? (൨൮)

ശകുനി:— വാഴട്ടെ, വാഴട്ടെ!

കണ്ണൻ:— ആചാര്യ്യ, ദേഷ്യപ്പെടരുത്. ദുര്യ്യോധ
നന കേട്ടു,

എന്നും മേന്മ ഹിതത്തെയും പക്ഷമായ്-
ച്ചൊന്നാൽക്കോപിക്കും; മഹത്-
സ്ഥാനം പൂണ്ട ജനങ്ങൾതൻ മികവുപ-
ദേശിപ്പതിൽപ്പെട്ടോ;
ന്യൂനം ചോദിതമാകെ; നേടുക ഭവാൻ
ശിഷ്യന്റെ കാര്യം ശരി.
ഓ;—നല്ലോ പ്രണതാർത്ഥ പർത്ഥിവയെ മയ-
ത്തുതയമാൻ വശത്താക്കണം. (൩൦)

ദ്രോണർ:— ഉണ്ണി, കണ്ണാ, തേജസ്സേറിയതാണ് ബ്രാ
ഹ്മണ്യം. ഭവാന്റെ വേണ്ട സമയത്ത്" എന്നോ
ർമ്മിപ്പിച്ചതു. ഇതാ, ഞാൻ അങ്ങയുടെ
അഭിപ്രായത്തെ അനുവദിക്കാം. ഉണ്ണി,

---

൨൮. ഗീതം=പാലനാധികാരി. ഗുണംബന്ധകർ [ആ
ത്യേകവചനം].

൩൦. മഹത്സ്ഥാനം പൂണ്ട=മഹാന്മാരായ. അനർത്ഥാവ
ദേശിയ=ഇങ്ങനെയാൽ അനേകം ഉപദ്രവങ്ങളുണ്ടാക്കുന്നവനെ.

ദുൎയ്യോധനാ, ഞാൻ അങ്ങയുടെ നേതാവല്ലയോ?

ഭീഷ്മർ:— [ആത്മഗതം] ഇദ്ദേഹം ഇപ്പോഴ് നേൎവഴിയ്ക്കായി. സന്ദേശമാണല്ലോ, ദുൎന്നീതിയ്ക്ക് ഔഷധം.

ദുൎയ്യോധനൻ:— എനിയ്ക്കു മാത്രമല്ല, എന്റെ വംശത്തിന്നും സ്വാമിയാണ് ഇവിടുന്ന്.

ദ്രോണർ:— ഇതു ഭവാനു യുക്തം തന്നെ. അതിനാൽ, ഉണ്ണി,

വഞ്ചിച്ചുനിന്നെയിവനെങ്കിൽ നിനക്കു തെററു-
ള്ളുള്ളിൽപ്പെട്ടതകിലു,മ്മതവ ലാഭമത്രേ;
സച്ചാരിത്ര്യങ്ങളുടെ പരസ്പരസന്ദേശങ്ങൾ
ധൎമ്മാധികാരവചനത്തിൽ നികൃഷ്ടമല്ലോ.

(൩൭)

ദുൎയ്യോധനൻ:— എന്നാൽ ഞാൻ ആലോചിക്കട്ടെ.

ദ്രോണർ:— ഉണ്ണി, ആരോടുകൂടിയാണ് ആലോചിക്കുന്നത്.

ഭീഷ്മരോടോ? കൎണ്ണനോടോ?
കൃപരോടോ, വത്സ, സിന്ധുരാജനോടോ?

---

൩൭. സച്ചാരിത്ര്യങ്ങളുടെ=ക്ഷത്രിയന്മാരുടെ. ധൎമ്മാധികാരവചനം=ധൎമ്മോപദേഷ്ടാക്കളുടെ അനുശാസനം.

൩൮. സിന്ധുരാജൻ=ജയദ്രഥൻ. ദ്രൗണി=അശ്വത്ഥാമാവ്.

ദ്രൗണിയോടോ, വിദുരരോടോ?
പാകശാസനപ്പുത്രന്മാരോടോ? (൧൨.)

ദുര്യോധനൻ:— അല്ലല്ലോ, അമ്മാമനോട്.

ദ്രോണർ:— ശകുനിയോടോ? [ആത്മഗതം] കഷ്ടമൊക്കെത്തകരാറിലായി!

ദുര്യോധനൻ:— അമ്മാമ, ഇവിടുത്തോളം സമൈ, കണ്ണു, ഇവിടുത്തോളം.

ദ്രോണർ:— [ആത്മഗതം] ആട്ടെ, ഇങ്ങിനെ ചൊല്ലാം. [പ്രകാശം] ഉണ്ണി, ഗാന്ധാരരാജ, ഇവിടുത്തോളം.

ശകുനി:— ഞാൻ ഇതാ.

ദ്രോണർ:— ഉണ്ണി,

ഇന്നിക്കൂട്ടം വയസ്സായാൽ,
ക്ഷന്തവ്യം വിപ്രചാപലം;
ഏവം കഥയതാമിയതി
ന്നാദ്യപൂർവ്വം താൻ പ്രതിക്രിയ! (൧൩.)

ഭീഷ്മർ:— [ആത്മഗതം]

ഉതനായനിതാ ശിഷ്യ.
ദ്യൂതത്താൽശ്ശകുനിയൊടിരക്കണോ;
ഇങ്ങിനെ സാന്ത്വം ചൊൽകിലും,
മിണ്ടാം വെടിയുന്നതില്ല കിടിലതയും. (൧൪)

---

൧൩. അനുഷ്ടുബ്ഭേദം
൧൪. സമാനാന്തരാളം.

ശകുനി:— [ആത്മഗതം] അമ്പോ, സൂത്രക്കാരനായ ആചാൎയ്യൻ തൻകാൎയ്യത്തിന്നായി എന്റെ അടുക്കൽ സേവ കൂടുകയാണ്.

(എല്ലാവരും ചുററിനടന്ന് ഇരിക്കുന്നു.]

ദുൎയ്യോധനൻ:— അമ്മാമ, പാണ്ഡവന്മാരുടെ പാതിരാജ്യത്തെപ്പററി എന്താണ് തീൎച്ച?

ശകുനി:— കൊടുത്തുകൂടാ എന്നാണ് എന്റെ തീൎച്ച.

ദുൎയ്യോധനൻ:— കൊടുക്കരുതെന്നു പറയണം അമ്മാമൻ.

ശകുനി:— രാജ്യം കൊടുത്തു കഴിഞ്ഞു എങ്കിൽ, എന്തിനാണ് ഞങ്ങളോട് ആലോചിക്കുന്നത്? ഒക്കെ കൊടുത്തോളൂ!

ദുൎയ്യോധനൻ:— സഖേ, കൎണ്ണ, അങ്ങെന്തു പറയുന്നു?

കൎണ്ണൻ:— ഞാനിപ്പോൾ എന്തു പറയാനാണ്?

രാമൻ ശരിക്കുപദേശിച്ചു ശീലിച്ചുപോന്ന
സൌഭ്രാത്രപക്ഷിയെ വെററുതെ ചെയ്തിടാ ഞാൻ;
അങ്ങെ, ഹിതാഹിതവിചാരണയിൽ പ്രമാണം;
സംഗ്രാമവേളകളിലൂററ തുണയ്ക്കു ഞങ്ങൾ! (൪൩)

ദുൎയ്യോധനൻ:— മാതുല, ബലവാന്മാരായ ശത്രുക്കളുള്ളതും ഇതുവരെ പൊറുപ്പാൻ കൊള്ളാത്ത

൪൩. സൌഭ്രാത്രപക്ഷി=സഹോദരസ്നേഹമാകുന്ന പക്ഷി. സംഗ്രാമവേളകൾ=യുദ്ധാവസരങ്ങൾ.

ത്രമായ ഒരു കപ്രദേശം ആലോചിയ്ക്കൂ; അവി
ടെ പാർത്തുകൊള്ളട്ടെ പാണ്ഡവന്മാർ.

ശകുനി:— അയ്യോ, കഷ്ടം!

ഇല്ലെന്നോ പറയാവൂ ഭവാൻ
പാർത്ഥനെക്കാൾ ബലവത്തരൻ?
ധർമ്മജൻ വാഴ്കിൽ, സ്സസ്യ-
മുള്ളവാരു വർഷത്തിലും. (൫൩)

ദുര്യോധനൻ:— എന്നാലിപ്പോൾ,
ഗുരുവിന്റെ കരത്തിൽ
ഒരു റയാമകിലയാം ഞാ-
ന്നിദ്രമ ഞെഴിയിലിതല്ലേ?
മുഖ്യമായ് വൃദ്ധർ ചൊൽവു,
പരമിതു ചതിയോ, ദു-
ർന്നീതിയോ, എന്തുമാട്ടെ:
ഗുപ്, ജല മതു പാരം
കഷ്ഠിതമെന്നോർത്തിട്ടുന്നേൻ. (൫൪)

ശകുനി:— അങ്ങയുടെ വാക്ക് അസത്യമാകാതിരുന്നാൽ
പോരെ?

ദുര്യോധനൻ:— മതി.

ശകുനി:— എന്നാൽ, ഇങ്ങോട്ടു വരൂ. [അടുത്തു ചെ
ന്നിട്ട്] അല്ലേ, ആചാര്യ, ഇതാ, അത്ര മ
വാൻ കരാറാജാവ് അങ്ങയോടറിയിയ്ക്കുന്നു.

---

൫൪. തോയം=ജലം. ദുർന്നീതി=അപനയം.

ദ്രോണർ:— വത്സ, ഗാന്ധാരരാജ, പറയൂ.

ശകുനി:— *പഞ്ചരാത്രംകൊണ്ടു പാണ്ഡവന്മാരുടെ വർത്തമാനം വരുത്താമെങ്കിൽ, പകുതി രാജ്യം കൊടുക്കാമത്രെ. ഇവിടുന്നു വരുത്തിക്കൊള്ളുക.

ദ്രോണർ:— ഹാ, വേണ്ടു?

കള്ളപ്പണിപ്പൂന്തിയ നിങ്ങടെ പന്തിര-
ണ്ടാണ്ടാലെ കാണാത്തവരായ കൂട്ടരെ
എത്തിക്കണം പോലിരവഞ്ചുകൊണ്ടു ഞാൻ:
മേഘം തരില്ലെന്നു ഇന്നുചൊൽക താൻ!!

(൪൨)

ഭീഷ്മർ:— പൌത്ര, ദുര്യോധന, വ്യാജമില്ലാത്തതാണ് ധർമ്മം. നമുക്കും ഇക്കാര്യത്തിൽ പ്രീതിയാണല്ലോ*. നോക്കൂ, പൌത്ര,

അപ്പാണ്ഡവർക്കൊക്കെ, രണ്ടിടമല്ലോ
നൂറാണ്ടിടമല്ലോ ശരിയായ ഭാഗം;
അങ്ങേറ്റതൊപ്പിക്കുക വീര: സത്യ
പൂതിങ്ങളല്ലോ കുരുവംശ്യരെന്നും. (൪൩)

ദുര്യോധനൻ:— ഇങ്ങിനെതന്നെയാണ് എന്റെ നിശ്ചയം.

ദ്രോണർ:— [ആത്മഗതം]

പോയ സിംഹയെ, യാതൊഴി
പിന്നിട്ടിട്ടുറിയിച്ചിരോ,

*പഞ്ചരാത്രംകൊണ്ടു=അഞ്ചുരാത്രി കഴിയും മുമ്പിൽ.

ഇപ്പോഴാ ഹനുമാനാകാൻ
കൊതി മേ കാഴ്ചതൃഷ്ണയാൽ! (൩൦)

എവിടെനിന്നാണ് പാണ്ഡവന്മാരുടെ വർത്തമാനം വരുത്തേണ്ടത്?

ഭടൻ:— [പ്രവേശിച്ച്] മഹാരാജാവു ജയിച്ചാലും! വിരാടനഗരത്തിൽനിന്നു ദൂതൻ വന്നിരിക്കുന്നു.

എല്ലാവരും:— വേഗം കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വരൂ.

ഭടൻ:— കല്പനപോലെ. [പോയി]

ദൂതൻ:— [പ്രവേശിച്ച്] മഹാരാജാവു ജയിച്ചാലും!

എല്ലാവരും:— വിരാടരാജാവു വന്നില്ലയോ?

ദൂതൻ:— വ്യസനനിമിത്തമാണ് എഴുന്നള്ളാത്തത്.

എല്ലാവരും:— എന്താണ് അദ്ദേഹത്തിനു വ്യസനം?

ദൂതൻ:— മഹാരാജാവു കേട്ടാലും: അവിടത്തെ അടുത്ത ചാർച്ചക്കാരായ കീചകന്മാരെ നൂറു പേരെയും

ആരോ കൊന്നിടിനാൻ രാവിൽ
ഒളിവായ്ക്കൈകൾകൊണ്ടു താൻ.

---

൩൦. കാഴ്ചതൃഷ്ണ=കാഴ്ചയിലുള്ള അതിയായ ആഗ്രഹം.

അനായുധംകൊല്ലയിതെ-
ന്നായിരം മെയ്കൾ നോക്കിയാൽ! (൩൨)

ഭീഷ്മർ:— എന്ത്, ആയുധം കൂടാതെയോ? (സ്വ-
കാര്യം) അല്ലേ ആ പാർത്ഥ, പഞ്ചരാത്രം സ്വീ
കരിക്കും.

ദ്രോണർ:— [സ്വകാര്യം] എന്തുകൊണ്ട്?

ഭീഷ്മർ:— [സ്വകാര്യം]

തീർച്ചപ്പെട്ടതായിത്തു കൈകളിട്ടക്ക
തിരഞ്ഞ ഭീമന്റെ പരനാഭോഗം!
ഈ നൂറു സോദര്യരിലുള്ള രോഷ-
മാ നൂറ്പേരിലുംസ്സഫലീകരിച്ചു! (൩൩)

ദ്രോണർ:— [സ്വകാര്യം] ഭവാനെങ്ങിനെ അറി
ഞ്ഞു?

ഭീഷ്മർ:— [സ്വകാര്യം]

വിരാടൻ, കരയിൽ വാലാട്ടി-
ക്കുത്താട്ടും കൊച്ചുകാളകൾ
കൊമ്പാൽ കത്തിയതിൻ പാട്ട
വൻകാളയറിയില്ലയോ? (൩൪)

ദ്രോണർ:— [സ്വകാര്യം] വൻകാള എന്നോ? ഹാ,
കാര്യം സാധിച്ചു. (പ്രകാശം) ഉണ്ണീ, ദുര്യോ
ധനാ, പഞ്ചരാത്രമാവട്ടെ.

---

൩൨. അനായുധംകൊല്ല=ആയുധം കൂടാത്ത വധം.
൩൩. സോദര്യർ=സഹോദരർ.

ദുൎയ്യോധനൻ:— അതെ, പഞ്ചരാത്രമാവട്ടെ.

ദ്രോണർ:— ഹേ, ഹേ, യാഗത്തിന്നായി വന്ന രാജാക്കന്മാരെ, നിങ്ങളും കേൾക്കുവിൻ. കേൾക്കുവിൻ! ഇതാ, അത്രഭവാൻ കുരുരാജാവു ദുൎയ്യോധനൻ പോരാ, പോരാ, അമ്മാമനോടു ആലോചിച്ചു— പാണ്ഡവന്മാരുടെ വൎത്തമാനം എത്തിച്ചാൽ, പകുതി രാജ്യം കൊടുക്കാമെന്നു. അല്ലേ ഉണ്ണി?

ദുൎയ്യോധനൻ:— അതെ.

ദ്രോണർ:— ഇതു രണ്ടുമൂന്നു വട്ടം ഉറപ്പിച്ചുപറയൂ.

ശകുനി:— ചെണ്ടപ്പുറം അറിഞ്ഞു കൊള്ളാം.

ദ്രോണർ:— അല്ലേ ഗാംഗേയ?

ഭീഷ്മർ:— [ആത്മഗതം]

ആചാൎയ്യൻ പരിതോഷം
ധൈൎയ്യത്തെത്തള്ളി വെളിയിലെത്തുന്നു,
ദുൎയ്യോധനനിൽച്ചതിയും
ചിത്തമതിന്നു ചതി പാരം! (൧൪)

[പ്രകാശം] പൌത്ര, ദുൎയ്യോധന, എനിക്കു വിരാടന്റെപേരിൽ ക്രോധമുണ്ടു്. ഇപ്പോഴും അങ്ങയുടെ യാഗത്തിന്നു വന്നില്ല

൧൪. ദുൎയ്യോധനനിൽച്ചതിയാൽ=ദുൎയ്യോധനനിൽ ചതി പ്രയോഗിക്കുകയാൽ.

ന്നമായി. അതിനാൽ, അയാളുടെ പശു
ക്കളെ പിടിച്ചടക്കണം.

ദ്രോണർ:— [സ്വഗതം] ഗാംഗേയ, എന്റെ പ്രിയ
ശിഷ്യനാണല്ലോ വിരാടരാജാവ്. എന്തിനാ
ണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ പൈക്കളെ പിടിച്ചട
ക്കുന്നത്?

ഭീഷ്മർ:— [സ്വഗതം] ഗുരുബ്രാഹ്മണ,
അരികെ ഭദ്രശ്യമാണതും.
ധർമ്മാംശമുള്ളവരാണു പാണ്ഡവന്മാർ:
അവർ നന്ദിയെഴുന്ന കൂട്ടരല്ലേ?;
തവ കഠ്ച്ചസ്ഥിതി ഗോഗ്രഹം നിലപ്പെത്രേ (൩൩)

ഭടൻ:— [പ്രവേശിച്ച്] മഹാരാജാവു ജയിച്ചാലും!
പട്ടണപ്രവേശത്തിനു തേരുകൾ തയ്യാറായി
രിക്കുന്നു.

ദുര്യോധനൻ:—
പൊയ്യാമിത്തേർകളാൽത്തന്നെ
തൽഗോഗ്രഹണമഞ്ജസാ
വീണ്ടുമെന്ന കയ്യിലെത്തട്ടെ
യജ്ഞത്താൽ സംഭാവ്യം ഗമ! (൩൪)

ദ്രോണർ:— എന്നാൽ കൊണ്ടുവരട്ടെ ഭൃത്യർ മമതർ

ശകുനി:— എന്തിനുള്ളകെന്നാനയും.

കർണ്ണൻ:— പ്പാരം പോരിന്നു പോന്നുമെപ്പുരൻമാർ-
ത്തേർ കൂട്ടിനാത്തീട്ടവിൻ!

---

൩൩. ഗോഗ്രഹം=ഗോഗ്രഹണം. [പശുക്കളെ പിടി
ച്ചടക്കൽ]

ഭീഷ്മർ:— ബലാല്പാടിവന്നാ വിരാടപുരിയിൽ-
ച്ചെല്ലുവാൻ, ഒരു വില്ലുടൻ;

എല്ലാവരും:— ശാപം വിട്ടുപോതാൻ വസിക്കുക ഭവാ-
ന്നീ, ഞങ്ങളെല്ലാരൊന്നാകവർ. (൪൭)

ദ്രോണർ:— ഉണ്ണീ, ദുര്യോധന, ഞങ്ങൾക്കെല്ലാ യുദ്ധ-
ത്തിൽ അങ്ങയുടെ പരാക്രമം കണ്ടാൽമതിയാ-
ള്ളാതെന്നുണ്ട്.

ദുര്യോധനൻ:— ഇവിടത്തെ ഇഷ്ടംപോലെ.

ദ്രോണർ:— ഉണ്ണീ, ഗാന്ധാരരാജ, ഈ ഗോഗ്രഹ-
ണത്തിൽ ഒന്നാമത്തേത് അങ്ങയുടേതാ-
ണ്.

ശകുനി:— അങ്ങനെതന്നെ, ഉത്തമപക്ഷം.

[എല്ലാവരും പോയി]

ഒ ന്നാ മ ങ്കം ക ഴി ഞ്ഞു .

രണ്ടാമങ്കം.

(അനന്തരം ഒരു വൃദ്ധഗോപൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

വൃദ്ധഗോപൻ:— എന്റെ പൈക്കൾക്കു നല്ല കിടാങ്ങളുണ്ടാകട്ടെ! ഇടയപ്പെണ്ണുങ്ങൾ സുമംഗലികളായിത്തീരട്ടെ! ഞങ്ങളുടെ തമ്പുരാൻ വിരാടൻ ഏകച്ഛത്രാധിപതിയായിവരട്ടെ! വിരാടമഹാരാജാവിന്ന്, ആട്ടത്തിരുനാളിൽ പതിവുള്ള പശുദാനത്തിന് ഈ പട്ടണവീഥിയിൽ ചെല്ലാൻ പൈക്കളെ തെയ്യാറാക്കി. പെൺകിടാങ്ങളും ആൺകിടാങ്ങളുമൊക്കെ കുറടിയിൽ വേഷവും ധരിച്ചുകഴിഞ്ഞു. ഞാൻ ചെന്ന് ഇവർക്കു മൂപ്പനായി നില്ക്കും. എന്താണ്, ഈ കാക്ക ഉണങ്ങിയ മരത്തിന്മേലിരുന്ന്, ഉണക്കക്കൊമ്പിന്മേൽ കൊക്കുരസി, സൂര്യന്നു നേരെ നോക്കി വികൃതസ്വരത്തിൽ കരയുന്നത്? ശാന്തി ഭവിക്കട്ടെ! ഞങ്ങൾക്കും പൈക്കൾക്കും ശാന്തി ഭവിക്കട്ടെ! ഇവരിൽ മൂപ്പനായി നിന്നു, പെൺകിടാങ്ങളോടും ആൺകിടാങ്ങളോടും വിളിച്ചുപറയാം. ഗോമിത്രക, ഗോമിത്രക,

ഗോമിത്രകൻ:— [പ്രവേശിച്ച്] അമ്മാവാ, ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു.

വൃദ്ധഗോപൻ:— ശാന്തി ഭവിക്കട്ടെ! നമുക്കും പൈക്കൾക്കും ശാന്തി ഭവിക്കട്ടെ! എടാ, ഗോമിത്രക, വിരാടമഹാരാജാവിന് ആട്ടത്തിരുനാളിൽ പതിവുള്ള പശുദാനത്തിന് ഈ പട്ടണവീഥിയിൽ ചെല്ലാൻ പൈക്കളെ തെയ്യാറാക്കി, പെൺകിടാങ്ങളും ആൺകിടാങ്ങളുമൊക്കെ മോടിയിൽ വേഷവും ധരിച്ചുകഴിഞ്ഞു. എടാ ഗോമിത്രക, പെൺകിടാങ്ങളെയും ആൺകിടാങ്ങളെയും വിളിക്കുക.

ഗോമിത്രകൻ:— അമ്മാവന്റെ കല്പന പോലെ. ഗോരക്ഷിണികേ, ഘൃതപിണ്ഡ, സ്വാമിനി, വൃഷഭദത്ത, കുംഭദത്ത, മഹിഷദത്ത, വരുവിൻ, വേഗം വരുവിൻ.

[എല്ലാവരും പ്രവേശിക്കുന്നു.]

എല്ലാവരും:— അമ്മാവാ, വന്ദനം!

വൃദ്ധഗോപൻ:— ശാന്തി ഭവിക്കട്ടെ, നമുക്കും പൈക്കൾക്കും ഇടയപ്പെൺകിടാങ്ങൾക്കും ആൺകിടാങ്ങൾക്കും ശാന്തി ഭവിക്കട്ടെ! വിരാടമഹാരാജാവിന്റെ ആട്ടത്തിരുനാളിൽ പതിവുള്ള പശുദാനത്തിന് ഈ പട്ടണവീഥിയിൽ ചെല്ലാൻ പൈക്കളെ ഒരുക്കിയിരിക്കുന്നു. കുറെനേരം നമുക്കു പാടുകയും ആടുകയും ചെയ്യാം.

എല്ലാവരും:— അമ്മാവന്റെ കല്പന പോലെ. [എല്ലാവരും ഓടുന്നു]

വൃദ്ധഗോപൻ:— ഛേഷ്, ഛേഷ്! അസ്സലാട്ടം, അസ്സൽ പാട്ട്. ഞാനും കൂടാം.

എല്ലാവരും:— അയ്യോ, അയ്യോ! അമ്മാവ, അതികമമായി പൊടി പൊങ്ങുന്നു.

വൃദ്ധഗോപൻ:— പൊടി മാത്രമല്ല, ശംഖിന്റെയും പെരുമ്പറയുടെയും ശബ്ദവും പൊങ്ങുന്നുണ്ട്.

എല്ലാവരും:— അയ്യോ! അമ്മാവ, പകൽചന്ദ്രന്റെ നിലാവു പോലെ വിളർത്ത പൊടികൊണ്ടു മൂടിയ സൂര്യൻ ഉണ്ടോ ഇല്ലയോ എന്നായല്ലോ!

ഗോമിത്രകൻ:— അയ്യോ! അമ്മാവ, ഇതാ, കറെ കള്ളന്മാർ തയിർക്കട്ട പോലെ വെളുത്ത കഞ്ചുകളുമായി, കുതിരവണ്ടിയിൽ കേറി, പൈക്കൂട്ടങ്ങൾക്കു നേരെ പാഞ്ഞുവരുന്നു.

വൃദ്ധഗോപൻ:— അയ്യയ്യോ! അമ്പുകളും വന്നു വീഴുന്നു. ആൺകുട്ടികളെ, പെൺകിടാങ്ങളെ, വേഗം കുടിലിൽ കടന്നോളിൻ.

എല്ലാവരും:— അമ്മാവന്റെ കല്പന പോലെ. [പോയി.]

വൃദ്ധഗോപൻ:— ഹാ! ഹാ! നില്ലിൻ, നില്ലിൻ!

അടിപ്പിൻ, അടിപ്പിൻ! പിടിപ്പിൻ, പിടിപ്പിൻ! നമുക്ക് ഈ വിവരം വിരാടമഹാരാജാവിനെ ഉണർത്തിക്കാം. (പോയി)

പ്രവേശകം കഴിഞ്ഞു.

[അനന്തരം ഒരു ഭടൻ പ്രവേശിക്കുന്നു]

ഭടൻ:— ഹേ, ഹേ, വിരാടമഹാരാജാവിനെ ഉണർത്തിപ്പിൻ, ഉണർത്തിപ്പിൻ!— ഇതാ, ധാർത്തരാഷ്ട്രന്മാർ കള്ളന്മാരെപ്പോലെ ഒളിച്ചുവന്നു പൈക്കളെ കട്ടുകൊണ്ടുപോകുന്നു. അവിടെയാകട്ടെ,

കിടാങ്ങൾ പാഞ്ഞും, പശുപംക്തി കേഴ്കിയും,
വൃഷങ്ങൾ പേടിച്ചു പകച്ചുനോക്കിയും,
ഭീക്ഷ്മാർത്തസ്വരമൊത്തു ഘോരമേ
കഴക്കുന്നാകുലമായി ഗോകുലം. (൧)

വൃത്തം.

[അണിയറയിൽ]

ധാർത്തരാഷ്ട്രന്മാരോ?

ഭടൻ:— അതെ, അതെ.

൧. പംക്തി=കൂട്ടം. വൃഷഭങ്ങൾ=കാളകൾ.

കഞ്ചുകി:— [പ്രവേശിച്ച്] ഇതു, സഹോദരന്മാരെക്കൂടി ദ്രോഹിക്കുന്നവൎക്കു യോജിച്ചതു തന്നെ.

ചാപം കുലച്ചു, രിയ കച്ചുറയും മുറുക്കി,
മെയ്ച്ചട്ടയിട്ടു, ശരിയാക്കിയ തേരിലേറി,
വില്ലുക്കാരനൊടു കൃതാസ്ത്രരെക്കൊണ്ടൊരി
രാജാവൊടുള്ളപക തെപ്പകളിൽ വീട്ടിടുന്നു.
(൧)

ജയസേന, തിരുനാൾച്ചടങ്ങുകളിൽ ഏൎപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന മഹാരാജാവിന്ന്, അനവസരത്തിൽ ഉണൎത്തിച്ചാൽ തിരുവുള്ളക്കേടുണ്ടാവും. അതിനാൽ, പുണ്യാഹം കഴിഞ്ഞിട്ട് ഉണൎത്തിച്ചുകൊള്ളാം.

ഭടൻ:— ആട്ടെ, ഇത് അടിയന്തരകാൎയ്യമാണ്. വേഗം ഉണൎത്തിക്കണം. [പോയി]

കഞ്ചുകി:— എന്നാൽ ഉണൎത്തിച്ചേക്കാം. [പോയി]

[അനന്തരം രാജാവു പ്രവേശിക്കുന്നു]

ആയായ്, തരളാലയലിളം കിടാങ്ങളാം തൊട്ടി-
ല്ലാരങ്ങൾതെപ്പറ്റിയ കവൎന്നുപായിടുന്നു;
ഹീനാംസം വളയിളകിടുമെന്റെ കയ്യോ,
നിൎല്ലജ്ജം കേളിമണിത്തുണ്സഭ്യയൊന്നു! (൨)
ജയസേന, ജയസേന.

---

൧. കൃതാസ്ത്രർ=ആയുധവിദ്യ ശീലിച്ചവർ.
൨. ഹീനാംസം=ചുമൽ തളൎന്നത.

ഭടൻ:— [പ്രവേശിച്ച്] മഹാരാജാവു ജയിച്ചാലും! ജയിച്ചാലും!

രാജാ:— മഹാരാജാവെന്നു പറയേണ്ടാ; എന്റെ ക്ഷത്രിയത്വം നിരസിക്കപ്പെട്ടുപോയി. യുദ്ധത്തെപ്പററി വിസ്തരിച്ചു പറയുക.

ഭടൻ:— മഹാരാജാവേ, അപ്രിയങ്ങൾ വിസ്തരിക്കത്തക്കവയല്ല. ഇതാണ് ചുരുക്കം:

നിറഞ്ഞ തേരിൻപൊടിയാലൊരേറെ
നിറങ്ങളാം മാറ്റുകൾതൻവപുസ്സിൽ
ചമച്ചിട്ടേറീടിന പാടിൽമാത്രം
നാനാവിധം വേർതിരിഞ്ഞു കാണ്മൂ! (൭)

രാജാ:— എന്നാൽ,

വിൽ തന്നീടുകുമെൻ തനൂജരൊത്തു പൂട്ടാം:
കൂറുള്ളോർ പിറകെ വരട്ടെ വേണമെങ്കിൽ,
പേടിക്കാർക്കെല്ലാവരുമൊരു വേല പാർത്തിടാകാ:
ചത്താലും പുകൾ, വിട്ടുപിഴച്ചിൽ നല്ല ധർമ്മം
(൮)

ഭടൻ:— കല്പനപോലെ. [പോയി]

രാജാ:— അല്ലാ, എന്തായിരിക്കാം ദുര്യോധനന് എന്റെ പേരിൽ വൈരം? ഓ, യാഗത്തിന്നു ചെന്നില്ലെന്ന്. എങ്ങിനെ ചെല്ലും? കീചകന്മാരുടെ മരണം നിമിത്തം ഞങ്ങൾ വ്യസ

നത്തിലകപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ അ
പ്രത്യക്ഷമായിട്ടെങ്കിലും പാണ്ഡവന്മാരുടെ
സ്സഹിതന്മാരെന്നല്ലതായിരിക്കാം. ഏതായാ
ലും, പൊരുളുകതന്നെ വേണം. ഹസ്തിനാപുര
ത്തിൽ താമസിച്ചിരുന്നതുകൊണ്ടു, ദുര്യോധന
ന്റെ സ്ഥിതി സന്ന്യാസിക്കറിവുണ്ടാവും.
അഥവാ,

ദുര്യോധനന്റെ ശേഷത്തെ-
യിദ്ദേഹമുരചെയ്തിടാം,
ആവശ്യമുള്ളതു ചോദിച്ചു-
നോക്കമെല്ലാം നിരന്തരം. (൬)

ആരവിടെ?

ഭടൻ:— [പ്രവേശിച്ച്] മഹാരാജാവു ജയിച്ചാലും!

രാജാ:— സന്ന്യാസിയെ വിളിച്ചുകൊണ്ടു വാ.

ഭടൻ:— കല്പനപോലെ (പോയി)

(അനന്തരം സന്ന്യാസി പ്രവേശിക്കുന്നു.)

സന്ന്യാസി:— [എല്ലാവരും നോക്കിയിട്ട്] ഏയ്, ഇ
തെന്താണ്?

രഥൌഘം തെയ്യാറായ്, തുരഗവർ സ-
ന്നദ്ധരാ,ണിയ-
ച്ചിട്ടുന്നു മാതംഗേന്ദ്രരെയ്യുരു-
ക്ഷി ഭടജനം,

---

൧. മാതംഗേന്ദ്രർ=വലിയ കൊമ്പനാനകൾ.

ഒരിക്കം കണ്ടിട്ടേററമാനസി) പതിവി-
ല്ലാത്ത ഭാവമൊ-
ന്നിതെന്നെച്ചൊല്ലിട്ടില്ല, ചലമതി ഞാ-
നക്ഷമരവർ. (൧)

[അടുത്തുചെന്നിട്ട്] ജയിച്ചാലും, ഭവാൻ ജയി-
ച്ചാലും.

രാജാ:— ഭഗവാനേ, വിരാടൻ അഭിവാദനം ചെ-
യ്യുന്നു.

സന്ന്യാസി:— നല്ലതു വരട്ടെ!

രാജാ:— ഞാൻ അനുഗ്രഹീതനായി. ഇതാ, പീഠം.
ഇരിക്കൂ.

സന്ന്യാസി:— (ഇരുന്നിട്ട) അല്ലയോ രാജാവേ,
യുദ്ധോദ്യമമിതെന്തിന്നു?
രാജ്യശ്രീവർദ്ധനത്തിനോ?
ഗവിഷ്ഠർക്കഴൽ ചേർപ്പാനോ?
ഭീരുസംരക്ഷണത്തിനോ? (൨)

രാജാ:— ഭഗവാനേ, ഗോഗ്രഹണത്താൽ എന്നെ
അപമാനിച്ചുകളഞ്ഞു.

സന്ന്യാസി:— ആര്?

രാജാ:— ധാർത്തരാഷ്ട്രന്മാർ

സന്ന്യാസി:— ധാർത്തരാഷ്ട്രന്മാരോ? (ആത്മഗതം)
ഹാ, കഷ്ടം!

---

൧. അചലമതി=മനസ്സിന്നു ചാപല്യമില്ലാത്തവൻ.

വൃകോദരകൃതം ഭുവനേ മനസ്വി-
മനസ്സിനാകമ്പമിയറ്റിടുന്നു:
വൈരപ്രിയന്മാരവർ തൊറ്റു ചൊല്ലു-
ന്നൊന്നന്ന്യ തെറ്റിച്ചിവർ ചെയ്യു പോലെ.

(൪൮)

രാജാ:— ഭഗവാനേ, എന്താണിപ്പോൾ വിചാരിക്കുന്നതു്?

സന്ന്യാസി:— ഒന്നുമില്ല. അവരെപ്പറ്റി ദുഃഖിക്കുയാണ്.

രാജാ:— ഇനിമേൽ അങ്ങനെയില്ല. ശകുനനായെങ്കിലും യുധിഷ്ഠിരൻ ക്ഷമിക്കുമെന്നു വെച്ചിട്ട്, ഞാൻ ക്ഷമിക്കുന്നതല്ല.

സന്ന്യാസി:— ശരിതന്നെ. (ആത്മഗതം)

ഇപ്പോൾ, പഞ്ചാസ്യത്വഗ്ഗുഹയിൽക്കിടപ്പും,
രാജ്യഭ്രംശം, കൃഷ്ണയെക്കാടിഴത്താനം,
വേഷം മാറിപ്പാർപ്പുമെല്ലാം പ്രശസ്യം!
മൽക്കാന്തത്വം ജാതമായ് ചന്ദ്രവംശ്യാ. (൪൯)

ഭടൻ:— [പ്രവേശിച്ച്] മഹാരാജാവു ജയിച്ചാലും!

രാജാ:— പിന്നെ ദുര്യോധനൻ എന്തു പ്രവർത്തിക്കുന്നു

---

൪൮. വൃകോദരകൃതം=ഭീമകൃതം. [ശ്രമിച്ചു ചെയ്തിട്ട് അങ്ങനെ ചൊല്ലി. ഇച്ചിവർ=ഇവരും.

൪൯. പഞ്ചാസ്യത്വഗ്ഗുഹയിൽ=ദർഭകൾ വിരിച്ച നിലത്ത്. പ്രശസ്യം=ശ്ലാഘ്യമായിത്തീർന്നു. മൽക്കാന്തത്വം=എന്റെ ക്ഷമ. ജാതം=ഉളവായിട്ടുള്ളത്.

ഭടൻ:— ദുര്യോധനൻ മാത്രമല്ലാ, ഭൂമിയിലെ രാജാ
ക്കന്മാരൊക്കെ എത്തിയിട്ടുണ്ട്:

ദ്രോണൻ, ജയദ്രഥ,നശ്വത്ഥാമാവീരജൻ
ശല്യൻ, കൃപൻ, ശകുനി, വികർണ്ണ,നംഗരാജൻ-
തേരോട്ടിയാട്ടയുലയും കൊടികൊണ്ടു തന്നെ
താരാമ്പി തങ്ങളുവർതൻ കണയാലെയല്ല. (൫൯)

രാജാ:— [എഴുന്നേറ്റു തൊഴുതുംകൊണ്ട്] തത്രഭവാൻ
ഭീഷ്മരും വന്നിട്ടുണ്ടോ?

സന്ന്യാസി:— (ആത്മഗതം) കൊള്ളാം. ആക്രമിച്ചു
പ്പെട്ടിട്ടും ഇദ്ദേഹം മര്യാദ വിട്ടില്ല. എയ്,

എഴുന്നള്ളിയതെന്തിനോ
കുരുക്കളുടെ സൽഗുരു?
കരാർ കടന്നിതെന്നതു
സ്മരിപ്പിപ്പതിനായ് വരാം! (൬൦)

രാജാ:— ആരവിടെ?

ഭടൻ:— (പ്രവേശിച്ച്) മഹാരാജാവു ജയിച്ചാലും!

രാജാ:— സൂതനെ വിളിച്ചു കൊണ്ടു വാ.

ഭടൻ:— കല്പനപോലെ (പോയി).

സൂതൻ:— (പ്രവേശിച്ച്) തിരുമേനി ജയിച്ചാലും!

രാജാ:—

കൊണ്ടുവാ തേരുടൻ; വന്നി_
ട്ടുണ്ടു മാന്യൻ രണാതിഥി;

---

൬൦. സ്മരിപ്പിപ്പതിന്=ഓർമ്മിപ്പിക്കുവാൻ.

൬൧. രണാതിഥി=യുദ്ധംകൊണ്ടു സൽക്കരിക്കേണ്ടുന്ന വിരുന്നുകാരൻ

ശിഷ്യർക്കന്യകളാൽത്തോറ്റ-
ല്ലിപ്പാഴ്മതെളിയഷി ഞാൻ. (൨൨)

സൂതൻ:— കല്പനപോലെ. തിരുമേനി,
അരിസൈന്യമദ്ധ്യത്തിൽ-
പ്പരിചിതമാകും ചോരന്റെ തേരില്ല;
അതു കൊണ്ടുപോയിരുന്നവർ-
നടരിൽത്തേർവിദ്യ കാണിപ്പാൻ. (൨൩)

രാജാ:— ഉണ്ണി പൊയ്ക്കഴിഞ്ഞുവോ?

സന്യാസി:— രാജാവേ, അയച്ചുതത്, ഉണ്ണിയെ അയച്ചുതത്.
ക്ഷാത്ര മഹാഗുണങ്ങൾ, ബാല്യമേറയാൽ
പോർവാശിയുള്ളോനമ-
ണ്ണൂറാൽപ്പിന്നെയാരാഹവാനലമൊരി-
ച്ചിടാതിരിക്കാ ദൃഢം;
ഗാന്ധാരീസുതരോ മരിക്കുകയുമി-
ല്ലെന്നും പ്രവർത്തിക്കുവാൻ;
പോരിന്നുകേട്ടുകളാഭവർക്കൊച്ചു കൊ-
ണ്ടുകൊള്ളുക ചൊല്ലുന്നു ഞാൻ. (൨൪)

രാജാ:— എന്നാൽ മറ്റൊരു തേർ വേഗത്തിൽ തെയ്യാറാകട്ടെ.

സൂതൻ:— കല്പന പോലെ.

അഴിമതയഷി=മര്യാദയില്ലാത്തവൻ.

൨൩. അരിസൈന്യമദ്ധ്യം=പോർക്കളത്തിൽ ശത്രുക്കൾ.

൨൪. ആഹവാനലൻ=യുദ്ധമാകുന്ന അഗ്നി.

രാജാ:— അല്ലെങ്കിൽ വരിക.

സൂതൻ:— തിരുമേനി, ഇതാ അടിയൻ.

രാജാ:—

നീ താനിപ്പോൾ കുമാരന്റെ
തേർ തെളിപ്പാനതന്ത്രവാൻ?
വിട തന്നോ നിനക്കായോ
നൃപർതൻ സൂതനല്ലി നീ? (൫൩)

സൂതൻ:— തിരുമേനി പ്രസാദിക്കണം. അടിയൻ
സൂതന്റെ മുറയ്ക്കു തേരും പൂട്ടിക്കൊണ്ടു ചെ
ന്നു. കുമാരനാകട്ടേ,

കല്യാണനേതിന്നോ, കെ-
ല്പതിന്നങ്ങനെ മൂലമാ,
പിന്നെത്തങ്ങളുടെതേർ തെളിപ്പാൻ
ബൃഹന്നളയെയാക്കിനാൻ. (൫൪)

രാജാ:— ബൃഹന്നളയോ?

സന്ന്യാസി:— രാജാവേ മതിമതി, പരിഭ്രമം.
ചക്രങ്ങൾകൊണ്ടു പൊടിമാരി പൊഴിച്ചിടുന്ന
തേരോണ്ടു നമ്മുടെ ബൃഹന്നളപോയിയെങ്കിൽ,
തേർ തന്നെ, നേമിയൊലികൊണ്ടു തടുത്തു, ബാണം
കൂടാതെയും ദ്രുതമമിത്രരെ വെന്നുകൊള്ളും. (൫൫)

രാജാ:— ആട്ടെ, ക്ഷണത്തിൽ മറ്റൊരു തേർ തെയ്യാ
റാക്കുക.

---

൫൫. നേമി=ചക്രത്തിന്റെ പുറം അമിത്രർ=വൈരികൾ.

സൂതൻ:— കല്പന പോലെ [പോയി]

ഭടൻ:— (പ്രവേശിച്ച്) കൊച്ചുതമ്പുരാന്റെ തേർ അ
പജയപ്പെട്ടുപോയി.

രാജാ:— അപജയപ്പെട്ടുപോയോ?

സന്ന്യാസി:— എങ്ങിനെ അപജയപ്പെട്ടു?

ഭടൻ:— മഹാരാജാവു കേട്ടാലും:

യുദ്ധജ്ഞർ മാറ്റാർ പലരേ-
ശരചാപമാർഗ്ഗം തടുക്കയാൽ
തേരെ കാട്ടിലലച്ചീടാൻ
ചുടലയ്ക്കായ്ത്തിരിച്ചു തേർ. (൧൯)

സന്ന്യാസി:— [ആത്മഗതം] ഓ, അവിടെയാണല്ലോ
ഗാണ്ഡീവം. [പ്രകാശം] രാജാവേ,

നിമിത്തമൊന്നറിച്ചിട്ടു, തേർ
ചുടലയ്ക്കായ്ത്തിരിച്ചതിന്;
ഞാനവർ നിവസിച്ചീട്ടു-
മിടം ചുടലയായ് വരും! (൨൦)

രാജാ:— ഭഗവാനേ, അനവസരത്തിലെ ഫലിതം
അരിശമാണുണ്ടാക്കുക.

സന്ന്യാസി:— അരിശം തോന്നേണ്ട. ഒരിയ്ക്കലും
ഞാൻ വ്യാജം പറയുകയുണ്ടായിട്ടില്ല.

രാജാ:— അതു ശരിതന്നെ. (ഭടനോട്) പോ, വീ
ണ്ടും വർത്തമാനമറിയുക.

ഭടൻ:— കല്പന പോലെ [പോയി]

രാജാ:—

> പെട്ടെന്നിങ്ങുദ്യമെന്തുഴി-
> യൊട്ടുക്കില്ല കിട്ടും വിധം,
> ആറ്റിൻനീർക്കുണ്ടുപോലൊണ്ടു
> വന്നണഞ്ഞീടുന്ന വക്രമായി? (൨൧)

ശബ്ദം എന്താണെന്നറിയുക.

ഭടൻ:— [പ്രവേശിച്ച്] മഹാരാജാവു ജയിച്ചാലും! ചുടുകാട്ടിൽനിന്ന്, അല്പംമുന്നം കുതിരകളെ വിശ്രമിപ്പിച്ച കുമാരൻ—

സന്ന്യാസി:— ഇവൻ എന്നെ അസത്യവാദിയാക്കുകയില്ല.

ഭടൻ:—

> അന്നവരെസ്സമ്പാദിപ്പിച്ചസിതകരിയിൽ-
> ച്ചെന്നിരം കേറിനാൻ; ന്നു-
> റമ്പാറീടാതെ കാണ്മീലൊരു കുതിരയെയോ,
> ഹന്ത! പോരാളിയെയോ;
> അമ്പാല്യമ്പാറിടും തേരുകളും പൊരുതുമെന-
> ങ്ങാതെയായി, മാറ്റമൊട്ടു-
> ക്കമ്പാലെയൂടി—യമ്പിൻ കൊടുനരിയെയൊഴി-
> ക്കുന്ന കോദണ്ഡദണ്ഡം. (൨൨)

സന്ന്യാസി:— [ആത്മഗതം]

---

൨൨. സമ്മതിപ്പിച്ചെഴുന്നു വിട്ടു.

അക്ഷയ്യതൂണീരപ്രമിതഃ-നിതൊന്നി-
നായല്ലയോ, ഖാണ്ഡവകാനനത്തിൽ,
വൃത്രാരി പേമാരികളെത്ര പെയ്തു-
തെല്ലാമശാന്ത്യമ്പുകളെയ്തുവിട്ടു! (൨൩)

രാജാ:— ശത്രുക്കളുടെ സ്ഥിതി ഇപ്പോഴെന്താണ്?

ഭടൻ:— അത് അടിയന്നു കാണാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. വർത്തമാനക്കാർ പറയുന്നു:

ദ്രോണർ വില്ലിന്റെ വൻപുഴക്കമതിലെന്ന-
റിഞ്ഞുടനെ മടങ്ങിനാൻ;
ബാണമക്കൊടിയിലേററു കണ്ടു മതിയെന്നു
ഭീഷ്മർ പൊരുതാതെയായ്;
ക്ഷീണനായ് കണകളേററ കർണ്ണനടനെന്തിനി-
യുന്നിതുള്ളപക്ഷം;
പ്രാണഭീതി വിലവെപ്പതില്ലിഹ കുമാര-
നാകുമഭിമന്യു താൻ. (൨൪)

സന്ന്യാസി:— അഭിമന്യു വന്നിട്ടുണ്ടോ? അല്ലയോ രാജാവേ,

സൌഭദ്രനിക്കുലത്തിൻ
തേജസ്സാമഗ്രി പോരുവതുണ്ടെങ്കിൽ,
സൂതനെ വേരറുത്തല്ലോ നാ-
മിങ്ങെത്താകാ ശ്വാസനാലയാൽ. (൨൫)

---

൨൩. അക്ഷയ്യതൂണീരപ്രഃ=ഒടുങ്ങാത്ത ആവനാഴികളുള്ളവൻ എന്ന വില.

രാജാ:— അങ്ങിനെ പറയേണ്ട.

ഭീഷ്മൻരാമശരാവഭിന്നകവചൻ,
മന്ത്രായുധൻ ദ്രോണരും
കർണ്ണൻ, സൈന്ധവരാജനെന്നിവരെയും,
മററുഭൂപന്മാരെയും
തോല്പിച്ചിട്ടഭിമന്യുവെ,പ്പിതൃഭയാൽ
ധർഷിച്ചിടാതാകുമോ?
സഖ്യം കൊണ്ടകിലങ്ങും സൌഹൃദപ്രസംഗം
പ്രായത്തിനൊത്തുള്ളതാം. (൨൩)

ഭടൻ:— കൊച്ചുതമ്പുരാന്റെ രഥമാകട്ടെ,
നിർത്തീട്ടകിൽത്തിരിയും, മേട്ടുമയച്ചുവിട്ടാൽ,
ചെന്നാക്രമിച്ചിട്ടവരില്ലിടർ പെട്ടതില്ല,
ചാരെ കിടന്നുതിരിയുന്ന രഥം പരാരാൽ
കാട്ടിക്കൊടുത്തിടുകയാണവനെന്നു തോന്നും. (൨൪)

രാജാ:— പോയ്ക്കൊൾക, വീണ്ടും വിവരമറിയും.

ഭടൻ:— മഹാരാജാവിന്റെ കല്പനപോലെ. [പോയി, പ്രവേശിച്ചിട്ട്] മഹാരാജാവു ജയിച്ചാലും! വിരാടേശ്വരൻ ജയിച്ചാലും! അടിയൻ സന്തോഷവർത്തമാനം തിരുമനസ്സുണർത്തിക്കാം: ഗോഗ്രഹണത്തിൽ തോററു ധാർത്തരാഷ്ട്രന്മാർ ഒഴിച്ചുപോയി.

---

൨൩. ഭീഷ്മ.....വചൻ=ഭാർഗ്ഗവരാമന്റെ അമ്പുകൾ തട്ടി പൊളിഞ്ഞ ചട്ടയുള്ളവൻ. പിതൃഭയാൽ=അർജ്ജുനനെ പേടിച്ചിട്ട്. ധർഷിച്ചു=ആക്രമിക്കുക.

സന്ന്യാസി:— ഭവാൻ ഭാഗ്യശാലി തന്നെ.

രാജാ:— അല്ലല്ലോ, ഇവിടുത്തെ ഭാഗ്യമാണിതു്. പിന്നെ ഉണ്ണി എവിടെ?

ഭടൻ:— വിക്രമം കാട്ടിയ പടയാളികളുടെ വിവരം എഴുതിച്ചുവെക്കുകയാണു് കൊച്ചുതമ്പുരാൻ.

രാജാ:— കൊള്ളാം. ഉണ്ണിയുടെ പ്രവൃത്തി ശ്ലാഘനീയം തന്നെ.

പുകഴ്ത്തിടേണ്ടും തൊഴിലാൽ
പരിക്ഷതരാം യോധരിൽ
കാലേ ചെയ്യുന്ന സൽക്കാരം
ചാലേ പോക്കുന്നു നോവിനെ. (വ്യ)

ബൃഹന്നളയെവിടെ?

ഭടൻ:— സന്തോഷവൃത്താന്തം അറിയിപ്പാൻ അകത്തേക്കു പോയി.

രാജാ:— ബൃഹന്നളയെ വിളിക്കൂ.

ഭടൻ:— കല്പനപോലെ. [പോയി]

[പിന്നെ ബൃഹന്നള പ്രവേശിക്കുന്നു]

ബൃഹന്നള:— [തന്നെത്താൻ നോക്കി വിചാരത്തോടുകൂടി]

ഗാണ്ഡീവം കലയറവാൻ കരയിട-
ക്കുണ്ടായ് പിന്നക്കു ശര-

വ്യ. യോധർ=പടയാളികൾ, നോവിനെ=ആയുധമേററുള്ള വേദനയെ.

വ്യാപാരങ്ങളിൽ വേണ്ടപോലെ മുറുകി-
ച്ചേർന്നതയായ് മുഷ്ടി മേ;
കൈകണ്ണങ്ങളും പടുത്വമില്ലാ,-ത്തവട്ട-
പ്രാകാരതയായ് നില്പിതും;
പിമ്പോട്ടിച്ചു വിടുന്നിതെന്നെൻ പരിചയാൽ
സ്ത്രീഭാവത്തിൽനിന്നൊന്നു ഞാൻ. (൨൯)

ഞാനാകട്ടെ,
ഈ വേഷമൊട്ടൊഴിപ്പതിൻ നടുക്കിൽ
നാണിച്ചുകൊണ്ടേ നെടുവീർ വലിക്കുന്നു,
എന്നാലുമമ്പിൻമഴ പെയ്യുന്നതും,
കരിന്നമർന്നുപൊടിയും കണ്ടതാൽ. (൩൦)

ഹാ,
മന്നന്റെ ഗോനിരയെ വീണ്ടു ജയം ലഭിച്ചു-
വെന്നാലുമെൻകരളിനില്ല ജയപ്രഹർഷം:
ദുശ്ശാസനാദ്യരെയടർത്തലയിൽപ്പിടിച്ചു-
കെട്ടാഞ്ഞതല്ലി,യിഹ മാത്സ്യപുരത്തിലെത്തി!
(൩൧)

ഉത്തരയുടെ സമ്മാനമായ ആഭരണവും അണിഞ്ഞു, രാജാവിനെക്കാണ്മാൻ എനിക്കു ലജ്ജ തോന്നുന്നു. അതിനാൽ വിരാടപുത്രിയെ കാണുകതന്നെ. (ചുറ്റി നടന്നു നോക്കിയിട്ടു) അല്ലാ, ഇതാ ആര്യയുധിഷ്ഠിരൻ,

---

൨൯. വ്യാപാരം=അസ്ത്രപ്രയോഗം. മുഷ്ടി=കൈപ്പിടി.

൩൧. ജയപ്രഹർഷം=ജയിച്ചതുകൊണ്ടുള്ള സന്തോഷം.

സദ്യൌവനൻ ശ്രേഷ്ഠതപോവനപ്രിയൻ,
നരശേഖരൻ ബ്രാഹ്മണവൃത്തി പൂണ്ടവൻ,
വിരാജ്യനായാലുമതിശ്രീയോജ്ജ്വലൻ,
ത്രിദണ്ഡമെന്ന്യേയദണ്ഡധാരകൻ. (൩൭)

(അഞ്ജലി ചെയ്ത്) ഭഗവാനേ, ഞാൻ അഭിവാദ്യം ചെയ്യുന്നു.

സന്ന്യാസി:— നല്ലതു വരട്ടെ!

ബൃഹന്നള:— സ്വാമി! ജയിച്ചാലും!

രാജാ:—

ശ്രുതം വൃഥാ, ജാതിവൃഥാ, മഹാങ്കലും
കർമ്മം വിളങ്ങുന്നിതു താണവങ്കലും:
മുൻ രോഗമായ് തള്ളിയിരുന്ന മെയ്യിതു,-
മെയ് തന്നെ വീണ്ടും ബഹുമാനപാത്രമായ്! (൩൮)

ബൃഹന്നളേ, ക്ഷീണിച്ചിരിക്കുന്ന ഭവതിയെ ഞാൻ വീണ്ടും ക്ഷീണിപ്പിക്കയാണ്: യുദ്ധവർത്തമാനം വിസ്തരിച്ചു പറയുക.

ബൃഹന്നള:— മഹാരാജാവു കേട്ടാലും!

ഭടൻ:— (പ്രവേശിച്ച്) മഹാരാജാവു സപുത്രോൽക്കർഷേണ വർത്തിച്ചാലും!

---

൩൭. വിരാജ്യൻ=രാജ്യം പോയവൻ. അദണ്ഡധാരകൻ=ദണ്ഡം [ദണ്ഡനീതി] നടത്താത്തവൻ.

൩൮. കർമ്മം വിളങ്ങുന്നിതു=കർമ്മം നന്നായാൽ, ഇതെല്ലാം ഒരുപോലെ ബഹുമാനനീയമായിത്തീരുന്നു. മെയ്യ്=ബൃഹന്നളയുടെ നപുംസകരൂപം.

രാജാ:—

നാൻഹർഷം പൂണ്ടനായ്ക്കാണ്മൂ,

ചൊൽകെന്താശ്ചര്യകാരണം?

ഭടൻ:— അവിശ്വാസ്യം പ്രിയം വിഭോ:

പിടിയിൽപ്പെട്ടു ഫാൽഗുനി; (൫൭)

ബൃഹന്നള:— പിടിയിൽപ്പെട്ടു എന്നോ? (ആത്മഗതം)

പടയിതിനടെ കെല്പുള്ളപാർത്ഥൻ

നടനത്തിൽ ഞാനവനെയുമിന്നു കണ്ടേൻ,

ഭുവനമവനു തുല്യനില്ലിതാരായ്

വരമില്ല, കീചകർ ചത്തുപോയിരില്ലേ?

(൫൮)

സന്ന്യാസി:— ബൃഹന്നളേ, ഇതെന്താണ്?

ബൃഹന്നള:— ഭഗവാനേ,

കാണ്മീലവനെ വെൽവോനെ

ഞാനും. വൻ ബലി, ശിക്ഷിതൻ,

താനേർത്തൻഭാഗ്യദോഷത്താൽ

പാറിടെയുള്ളൂ പരാജയം. (൫൯)

രാജ:— എങ്ങിനെയാണിപ്പോൾ പിടിച്ചത്?

ഭടൻ:—

തേരിൽച്ചെന്നാരി നിശ്ശങ്കം

കൈകളെക്കൊണ്ടിറക്കിനാൻ

രാജാ:— ആര്?

---

൫൭. ഫാൽഗുനി=അർജ്ജുനൻ.

൫൯. ബലി=ബലവാൻ

ഭടൻ:

തിരുമേനി മടപ്പള്ളി-
പ്പണിക്കു നിയമിച്ചവൻ. (൬൩)

ബൃഹന്നള:— (സ്വഗതം) എന്നാൽ, ഭീമജ്യേഷ്ഠൻ ആലിംഗനംചെയ്യേണ്ടതാണ്, പിടിക്കുവല്ല.

ആകവേകണ്ടു സന്തോഷി-
ക്കുകയേ ചെയ്യുന്നുള്ളു ഞാൻ;
ആസ്വാദിച്ചു, സ്വസൗന്ദര്യം
വെളിവാക്കിയ്ക്കുമഗ്രജൻ! (൬൪)

രാജാ:— എന്നാൽ, അഭിമന്യുവിനെ സൽക്കരിച്ച് ആകട്ടെ, കൊണ്ടുവരട്ടെ.

സന്യാസി:— രാജാവേ, വൃഷ്ണികളുടെയും പാണ്ഡവന്മാരുടെയും കുട്ടിയായ അഭിമന്യുവിനെ സൽക്കരിച്ചാൽ, പേടിച്ചിട്ടാണെന്ന് ആളുകൾ കരുതും. അതിനാൽ ഇവനെ അനാദരിക്കുകയാണ് വേണ്ടത്.

രാജാ:— യാദവീപുത്രനെ അനാദരിച്ചുകൂടാ. എന്തെന്നാൽ,

പാർത്ഥൻതൻ മകനാണിവൻ, ബന്ധു, വയ-
സ്സെന്നുണ്ണിയോടൊപ്പമാം;
പാഞ്ചാലനിഹ ചാർച്ചയുണ്ടീവഴി-
ക്കെൻപുത്രീതനപുത്രനാം;

൬൩. മടപ്പള്ളിപ്പണി=അടുക്കളപ്പണി.

ജാമാതൃഭാവമാമട്ടുള്ളതു് കേൾപ്പു-
ണ്ടല്ലോ നമുക്കച്ഛ്യനാം-
രാവും പോലതിലതിബലവുമിവർക്കു്
കൌരവരെയാരിച്ചീറുവാകാർ. (൩൯)

സന്യാസി:— ശരിതന്നെ, പറയുകയും പരിഗ്രഹിക്കുകയും ആവശ്യമാണു്.

രാജാ:— ആരാണു് അവരോ അകത്തേയ്ക്കു് കൊണ്ടുവരുവാൻ?

സന്യാസി:— ബൃഹന്നള കൊണ്ടുവരട്ടെ.

രാജ:— ബൃഹന്നളേ, അഭിമന്യുവിനെ അകത്തേയ്ക്കു് കൊണ്ടുവരിക.

ബൃഹന്നള:— മഹാരാജാവിന്റെ കല്പനപോലെ. [ആത്മഗതം] പ്രിയനു നാളായി കൊതിച്ചുവരുന്ന കല്പനയാണു് ഈ കിട്ടിയതു്. [പോയി]

സന്യാസി:— [ആത്മഗതം]

പൌത്രനാകാരനെ കണ്ടുകൊള്ളട്ടെ! കണ്ടാ-
പുത്രൻതന്നെപ്പുണർന്നുകൊള്ളട്ടെ ഗാഢം!
സോദരം കണ്ണീരാണ്ടുകൊള്ളട്ടെ മോദാൽ!
ഇച്ഛ കേളെന്തും ഞങ്ങളെല്ലാം നിലായാൽ.
(൪൦)

രാജാ:— ഇവിടുന്നു പോകട്ടെ, കുമാരൻ ചെയ്യുന്നതു്:

൩൯. അർച്ച്യൻ=പൂജനീയൻ
൪൦. ഏകാന്തേ=വിജനത്തിൽ.

മന്നോർകളും ഭീഷ്മാദികളും തോറോടിച്ചു്
വന്നോരു സൌഭദ്രനെയോ പിടിച്ചു്
ഇന്നത്തരൻ മന്നിടമൊക്കെവെന്നി-
തെന്നായ് പൃതക്കതിലിതിന്റെ സാരം!

(൪൧)

(പിന്നെ ഭീമസേനൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

ഭീമസേനൻ:—

പണ്ടരക്കപ്പുരകൊള്ളിവെച്ച പൊഴുതെ-
ന്റെ കൈകളിലെടുത്തു താൻ
കൊണ്ടുപോന്നു, സഹജാതരെന്റെ ജനയി-
ത്രിയെന്നിവരെയൊക്കയും,
ഇന്നു ബാലനഭിമന്യുവകനാ രഥത്തിൽ-
നിന്നിവനിറക്കിയി-
ട്ടിന്നു ചെയ്യുതിനു തുല്യമാം ശ്രമമിതെന്നു
തോന്നിടുവതുണ്ടു മേ! (൪൨)

കുമാരൻ ഇതിലെ ഇതിലെ.

(പിന്നെ അഭിമന്യുവും ബൃഹന്നളയും പ്രവേശിക്കുന്നു)

അഭിമന്യു:— ഹേ, ഇതാരാണ്.

പരപ്പേറും മാറും, ചൊടിയ പദവും,
ചീർത്ത തുടയും,
സ്ഥിരോന്നതവും തോളും കൃശതരമര-
ക്കെട്ടുമുടയോൻ?

---

൪൧. സൌഭദ്രൻ=അഭിമന്യു.

൪൨. സഹജാതർ=സഹോദരർ. ജനയിത്രി=അമ്മ.

വൈരംകൈക്കൊണ്ടെന്നാസ്സമുദ്ധമിവനെ-
ത്തിച്ചിതഹോ മാം;
കനത്തെരോച്ചെന്നിട്ടിരുളിവനമ-
ത്തിലുടലിൽ മേ. (൪൩)

ബൃഹന്നള:— കുമാരൻ ഇതിലേ ഇതിലേ.

അഭിമന്യു:— ഏയ്! ഇതാരാണ് മറെറാരാം.
ഉന്നക്കമിയലാത്ത പെൺകലവിളു-
ഷമെന്നുള്ളടികയാൽ
പിടിച്ചുടയ കൊപ്പണിഞ്ഞൊരു കരി-
ന്ദ്രനെപ്പോലെയായ്,
ഉടൽപ്പുറിച്ചു താനാകിലുമുയ-
ച്ച തേജസ്സിലാ-
ന്നു, മാവടിമ പട്ടതു പൂണ്ടടി കണ്ണ-
ക്കെ രോമാഞ്ചിപ്പവനേ? (൪൪)

ബൃഹന്നള:— [സ്വഗതം] ഇവനെ ഇവിടെ കൊണ്ടു വന്ന ജ്യേഷ്ഠൻ എന്താണീച്ചെയ്യുന്നത്?
മുൻപോരിലെ വിജിതനെന്നാകിലും ചേർന്നു,
മാഴ്കും സുഭദ്രയുചിതമൊഴിപ്രയോഗാൽ;
തോറെറന്നുവെച്ച ഭഗവാനിവനിൽക്കൂടെക്കും
വാക്കെന്നിതെന്തരയഹോ, മൊഴ്ന്നുവെലം കെട്ടുന്നു!
(൪൫)

ഭീമസേനൻ:— അർജ്ജുന—

ബൃഹന്നള:— അതേ, അർജ്ജുനന്റെ മകനാണിവൻ.

൪൪, പെൺകലവിളുഷം=സ്ത്രീകൾക്കു ചേർന്ന ഉടുപ്പുകൾ.

ഭീമസേനൻ:— അതെ. [സ്വകാര്യം]

എവം ഞാനിവനെപ്പിടിച്ചതിലെഴും
കെട്ടൊക്കരയാൽത്തുഷ്ടി-
ച്ചുവൻ ശത്രുകരത്തിലായ മകനെ-
ക്കണ്ടിട്ടു കൺ ചീമ്മിടും?
ആവുന്നോളമപത്യവത്സലതയാ
വീക്ഷിച്ചു കൊള്ളട്ടെ, താൻ
താവും ദ്രൗപദിയെന്നനന്ന്യിയിവനെ-
ക്കൊണ്ടിങ്ങു പോന്നിടിനേൻ. (൪൬)

ബൃഹന്നള:— [സ്വകാര്യം] ഒന്നു സംസാരിച്ചുകേൾ-
ക്കുവാൻ എനിക്കു വളരെ കൌതുകമുണ്ട്. ജ്യേ-
ഷ്ഠൻ ഇവനെ സംസാരിപ്പിക്ക.

ഭീമസേനൻ:— അങ്ങിനെതന്നെ ഹേ, അഭിമന്യു,

അഭിമന്യു:— അഭിമന്യു എന്നോ?

ഭീമസേനൻ:— ഇവൻ എന്നോടു ശുണ്ഠിയെടുക്കയാ-
ണ്. താൻതന്നെ സംസാരിപ്പിച്ചുകൊൾക.

ബൃഹന്നള:— ഹേ, അഭിമന്യു,

അഭിമന്യു:— എന്ത് എന്ത്? അഭിമന്യു എന്നോ? ഹാ,

പേരെടുത്തു വിളിക്കുന്നു
നീചത്വം ക്ഷത്രവംശ്യരെ!
ഇതോ നടപ്പിങ്ങ്? പിടി-
ച്ചുത്തിൽപ്പെട്ടമവജ്ഞയോ? (൪൭)

---

൪൬. അപത്യവത്സലതയാ=സന്താനവാത്സല്യത്താൽ.

൪൭. അവജ്ഞ=അനാദരം.

ബൃഹന്നള:— അഭിമന്യൂ, നിന്റെ അമ്മയ്ക്കു സുഖമല്ലേയോ?

അഭിമന്യു:— എന്തെന്ന്? ഹേ ധാർഷ്ട്യം?

നീയാരവൻ യുധിഷ്ഠിര-
നരപതിയോ, ഭീമനോ, ധനഞ്ജയനോ,?
എന്നോടു പിതൃജനമദ്ധ്യിൽ
സ്ത്രീവൃത്താന്തം കടന്നു ചോദിപ്പാൻ? (൧വൃ)

ബൃഹന്നള:— അഭിമന്യൂ, ദേവകീപുത്രനായ കൃഷ്ണനു സുഖമല്ലേയോ?

അഭിമന്യു:— എന്ത്, അവിടുത്തെയും പേർ മാത്രമോ? അതെ, അതെ, ചോരന്റെ സ്നേഹിതനു സുഖംതന്നെ!

[രണ്ടാളും അന്യോന്യം നോക്കിച്ചിരിക്കുന്നു]

അഭിമന്യു:— എന്താണിപ്പോൾ എന്നെ പുച്ഛിച്ചു ചിരിക്കുന്നത്?

ബൃഹന്നള:— ഒന്നുമില്ല.

അച്ഛനർജ്ജുനനു,മ്മാമൻ
ജനാർദ്ദനനു,മോർക്കിൽ,
തഞ്ചാൻ ശിക്ഷിതസ്യൻ നീ
പോരിൽതോറ്റു പോരുമേ! (൧ൻ)

അഭിമന്യു:— പുലമ്പാതിരിക്കൂ.

---

൧ വൃ. സ്ത്രീവൃത്താന്തം=സ്ത്രീകളുടെ വർത്തമാനം.
൧ ൻ. തഞ്ചാൻ=ചേരപ്പക്കാരൻ.

പതിവല്ലാത്ത സംഗതിയ്യുമത്ര-
സ്തുതി ചെയ്യുന്നു ഞങ്ങൾതൻകുലത്തിൽ,
ഫതരിൽത്തടവും ശരങ്ങൾ നോക്കൂ!
ബത! കണ്ടതുകയില്ല പേരു വേറെ. (൫൦)

ബൃഹന്നള:— [ആത്മഗതം] ശരിയാണ് ഉണ്ണി പറഞ്ഞത്.

ഭയാശപരത്തെക്കടൽക്കരുതി-
ലൊന്നില്ലിവൻതൻകണ്ണയറിടാതെ,
പതിക്കനില്ലും പെട്ടുമായിരുന്നു
ഭദ്രത്തെ ഞാനിട്ട തിരിച്ചിടാസ്സിൽ! (൫൧)

[പ്രകാശം] വാക്കിൽ വമ്പ് ഇങ്ങിനെ! എങ്ങിനെയാണ് ഒരു കാലാൾ പിടിച്ചുകളഞ്ഞത്?

അഭിമന്യു:—

അശസ്ത്രനായിട്ടാണന്ന-
ത്യതിൽ ഞാൻ പിടിപെട്ടുപോയത്:
അസ്ത്രഹീനനെയാരെയ്യു,
മല്ലൻപാർത്ഥനെയോർക്കുകിൽ? (൫൨)

ഭീമസേനൻ:— [ആത്മഗതം]

ധന്യൻ ഞാനർജ്ജുനൻ: നേരെ
കേട്ടല്ലോ ശ്ലാഘ്യമായിവൻ,

---

൫൦. ആത്മസ്തുതി=ആത്മപ്രശംസ. വേറെ=അഭിമന്യുവിനെയല്ലാതെ.

൫൨. അശസ്ത്രൻ=നിരായുധൻ [ആയുധമെടുക്കാത്തവൻ]

യുദ്ധങ്ങളിൽ മകന്റെയു-
മച്ഛന്റെയും പരാക്രമം! (൩൨)

രാജാ:— അഭിമന്യുവിനെ വേഗം കൊണ്ടുവരു. വേഗം.

ബൃഹന്നള:— കുമാരൻ ഇതിലെ ഇതിലെ. ഇതാ, മഹാരാജാവ്. കുമാരൻ അടുത്തുചെല്ലുക.

അഭിമന്യു:— ഉം, ആരുടെ മഹാരാജാവ്?

ബൃഹന്നള:— ഉത്തരന്റെ. ബ്രാഹ്മണനോടുകൂടി ഇരിക്കുന്നു.

അഭിമന്യു:— ബ്രാഹ്മണനോട് [അടുത്തുചെന്ന്] ഭഗവൻ, ഞാൻ അഭിവാദ്യംചെയ്യുന്നു.

സന്ന്യാസി:— വത്സ, വത്സ ഉണ്ണീ,

ധൈര്യം, വിദ്യകൾ, വിനയം, സുജനാനുകമ്പ,
മാധുര്യം, ഉററ വിജയം, ഒരു വില്ലിൽ വീര്യം,
ഈമട്ടാരച്ഛനുടെ സൽഗുണമൊക്കെ നേടൂ,
മററുള്ള നാൽവരുടെ വേണ്ട ഗുണത്തെയും നീ.
(൩൩)

അഭിമന്യു:— ഞാൻ അനുഗൃഹീതനായി.

രാജാ:— വരൂ, വരൂ, മകനേ! എന്താണെന്നെ അഭിവാദ്യംചെയ്യാത്തത്? (ആത്മഗതം) അഹോ, കുറുമ്പനാണ് ഈ ക്ഷത്രിയക്കുട്ടി. ഞാൻ ഇവന്റെ ഗർവ്വു മാററാം. (പ്രകാശം) ആരാണിവനെ പിടിച്ചത്?

---

൩൩. സുജനാനുകമ്പ=ബന്ധുക്കളിൽ ദയ.

ഭീമസേനൻ:— മഹാരാജാവേ, ഞാൻ.

അഭിമന്യു:— ഒരു നിരായുധൻ എന്നു പറയുക.

ഭീമസേനൻ:— ശാന്തം പാപം!

തോൾ തടിച്ചു മിനുത്തുള്ള
കൈകൾ താനെൻറയായുധം;
പോരാട്ടമവർക്കാണല്ലോ ഞാൻ,
വില്ലെടുക്കുന്നു ദുർബലർ! (൩൫)

അഭിമന്യു:— ഓഹോ,

കൈതവങ്ങളോർക്കാതഹോ ഞിയാ-
ക്കാർത്തൻ വീഴ്ത്തുമകൈതവം,
ആ മദ്ധ്യമപിതാവോ വീ-
യര്-വിടരല്ലാത്തതീമൊഴി! (൩൬)

സന്ന്യാസി:— ഉണ്ണീ, ആരാണീ മദ്ധ്യമൻ?

അഭിമന്യു:— കേട്ടാലും! അല്ലെങ്കിൽ, ഞങ്ങൾ ബ്രാഹ്മണരോട് ഉത്തരം പറയാറില്ല; മറ്റൊരാൾ ചോദിച്ചാൽ ഹന്ത്.

രാജാ:— ആവട്ടെ, ആവട്ടെ! ഉണ്ണീ ഞാൻ ചോദിക്കാം. ആരാണീ മദ്ധ്യമൻ?

അഭിമന്യു:— കേട്ടുകൊൾക: യാതൊരാളാണോ,

പുരാ ജരാസന്ധനെ വൻകളത്തിൽ
കയ്യായ കാലിണയാക്കി കെട്ടി,
അസാദ്ധ്യമാമപ്പണി ചെയ്തതിന്നു
കൃഷ്ണന്നു കൊള്ളാത്തതാ,പ്പുമാൻ താൻ. (൩൭)

---

൩൬. അകൈതവം=കള്ളമില്ലാത്തത്.

൩൭. അത്=ആ പണി. (ജരാസന്ധവധം)

രാജാ:—

അതിശം മമ നിന്റെ ഭള്ളുപോലീ-
ല്ലതിശം നീ പുനരല്പമുത്സവം മേ!
ഭടനെക്കൊല്ലുക, നില്പതെന്തു നിന്റെ?
നരമെയ്യാലപരാധിയാകുമോ ഞാൻ? (൨൮)

അഭിമന്യു:— പൂന്ന അനുഗ്രഹിക്കേണമെന്നതെങ്കിൽ,
പിടിപ്പെട്ടതിന്നുചിതമാം-
മാപ്പരം ചെയ്യു കാൽകളിൽ;
കൈകൊണ്ടാഗ്രഹിക്കാനെ ബന്ദീകൻ
കൈകൊണ്ട വീണ്ടുകൊണ്ടുപോം! (൨൯)

[അനന്തരം ഉത്തരൻ പ്രവേശിക്കുന്നു

ഉത്തരൻ:—

മിഥ്യാപരിഗ്രഹം കഷ്ടമല്ലോ!
മിഥ്യാവചസ്സിൽ പ്രതിപത്തി പൂണ്ടാൽ
യുഗമം തിന്നെപ്പുകഴ്ത്തുമല്ലോ, വാക്കാ-
ലൊതുക്കിയിട്ടും ഞാൻ ഏറെ ലജ്ജ കൊൾവു.
(൩൦)

[അച്ഛനെക്കണ്ടിട്ട്] ഭഗവാനേ, ഞാൻ അഭിവാദ്യം ചെയ്യുന്നു.

സന്യാസി:— നല്ലതു വരട്ടെ!

ഉത്തരൻ:— അച്ഛ, ഞാൻ അഭിവാദ്യം ചെയ്യുന്നു.

രാജാ:— വത്സ, വത്സ കുമാര, ദീർഘായുസ്സായിരിക്കുക.

---

൨൯. ബന്ദീകൻ=കൊണ്ടുവരപ്പെട്ടവൻ.

൩൦. മിഥ്യാപരിഗ്രഹം=വാസ്തവവിരുദ്ധമായ ഗ്രഹം.

ഉണ്ണി, വേല ചെയ്തു ദേവന്മാരെ പൂജിച്ചു കഴിഞ്ഞുവോ?

ഉത്തരൻ:— പൂജിച്ചുകഴിഞ്ഞു. ഏററവും പൂജിക്കേണ്ടവനെ പൂജിക്കുക.

രാജാ:— മകനേ, ആരെ?

ഉത്തരൻ:— ഇതാ, അത്രഭവാൻ ധനഞ്ജയനെ.

രാജാ:— എന്ത്, ധനഞ്ജയനെയോ?

ഉത്തരൻ:— അതേ. ഇദ്ദേഹം

ചുടുകാട്ടിൽനിന്നു വില്ലും
പടുകണ തീരാത്ത തൂണികളുമേന്തി,
അടരിൽ ഭീഷ്മാദ്യന്മാ-
ർക്കടവും ശത്രുക്കൾക്കു ഭയവും നൽകി. (൧൫)

രാജാ:— ഇത് ഇങ്ങിനെയാണല്ലേ?

ബൃഹന്നള:— മഹാരാജാവു പ്രസാദിക്കണേ, പ്രസാദിക്കണേ!

കുട്ടിപ്പറിച്ചു പിടി-
ച്ചിട്ടിപ്പറഞ്ഞതില്ല പൊരുളെങ്കിലും;
ഒട്ടുക്കിട്ടു താൻ താൻ ചെ-
യ്തിട്ടപരൻ ചെയ്തതായ് നിനയ്ക്കുകയാം. (൧൬)

ഉത്തരൻ:— ഇവിടുത്തെ സംശയം തീർക്കുവാൻ ഇതു പറയുന്നു.

കൈക്കണ്ണമേൽ മറവില്ലാ-
യിതാ ഗാണ്ഡീവഞാൺപട്ട്!

ഏറെ മാത്രകഴിഞ്ഞതില്ലി-
ന്നീരാറാണ്ടുകൾ ചെൽകിലും. (൬൨)

ബൃഹന്നള:—
ഇതെൻ, കയ്യ്‌തന്നിൽ, വല്ക-
ലിട്ടിട്ടുണ്ടായി വന്നതായ്
ഉരക്കത്താൽ നിറം മാറി-
ച്ചുവന്നോരു തഴമ്പു താൻ. (൬൩)

രാജാ:— ഞങ്ങൾ നോക്കട്ടെ.

ബൃഹന്നള:—
ഘോരശരനിരയുതിർപ്പൂൽകിയ
ഭരതജൻ ജിഷ്ണുവാണു ഞാനെങ്കിൽ,
ഇതു ഭീമസേനനായ് വരു-
മിതു നൂനം ധർമ്മപുത്രനൃപതിയുമാം. (൬൪)

രാജാ:— അല്ലയോ ധർമ്മരാജ, വൃകോദര, ധനഞ്ജയ, നിങ്ങളെന്താണ് എന്നെ വിശ്വസിയ്ക്കാത്തത്? ആവട്ടെ, സമയമാവട്ടെ. ബൃഹന്നളെ, നീ അകത്തേയ്ക്കു പോയ്ക്കൊൾക.

ബൃഹന്നള:— മഹാരാജാവിന്റെ കല്പന പോലെ.

യുധിഷ്ഠിരൻ:— അർജ്ജുന, അകത്തേയ്ക്കു പോകേണമെന്നില്ല; നമ്മുടെ പ്രതിജ്ഞ അവസാനിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു.

അർജ്ജുനൻ:— ജ്യേഷ്ഠന്റെ കല്പന പോലെ.

---

൬൪. ഭരതജൻ=ഭരതവംശത്തിൽ ജനിച്ചവൻ.
ജിഷ്ണു=അർജ്ജുനൻ.

രാജാ:—

പ്രതിജ്ഞ നിറവേററാനായ്-
സ്സത്യസംഗരർ പാണ്ഡവർ
ശൂരന്മാർ വാഴ്കയാൽപ്പാരം
ശുദ്ധമായ്ത്തീർന്നിതെൻകുലം! (൬൬)

അഭിമന്യു:— [ആത്മഗതം] ഈ മാന്യന്മാർ എ-
ന്റെ പിതാക്കന്മാരാണോ? അതുകൊണ്ടു ത-
ന്നെയാണ്,

പഴിച്ചുമെന്നോടെതിരപ്പെടാത്തതും,
ചിരിച്ചുകൊണ്ടെന്നെയുടൻ പഴിപ്പതും,
ശുഭാന്തമായ് ഗോഗ്രഹണപ്രസംഗമെൻ-
പിതാക്കളെക്കണ്ടതുകൊണ്ടു ഭാഗ്യമേ! (൬൭)

[ബഹുമാനത്തോടു] അച്ഛാ,

മുല്പാടു വന്ദിച്ചീലല്ലോ
ത്വൽപ്പാദമറിയാതെ ഞാൻ,
മകന്റെയീത്തെറ്റിൽ മനം
കനിഞ്ഞു തള്ളിടേണമേ? (൬൮)

ഭീമസേനൻ:— മകനേ, വരൂ, വരൂ. നീ പിതാവി-
നൊത്ത പരാക്രമിയായി ഭവിച്ചാലും.

അഭിമന്യു:— ഞാൻ അനുഗൃഹീതനായി.

ഭീമസേനൻ:— മകനേ, അച്ഛനെ വന്ദിക്കൂ.

അഭിമന്യു:— അച്ഛാ, ഞാൻ അഭിവാദ്യം ചെയ്യുന്നു.

---

൬൭. ശുഭാന്തം=ശുഭമായ അവസാനത്തോടു കൂടിയത്.

അൎജ്ജുനൻ:— ഉണ്ണി, വരു, വരു.

ചിത്തം കുളിൎപ്പിച്ചീടുമീ
പുത്രഗാത്രസമാഗമം,
പരിഷ്വജ്യ വാങ്ങു ചെന്നീട്ടു
ദൂരാൽത്തിരിയെവന്നതാം! (൬൯)

ഉണ്ണി വിരാടരാജാവിനെ അഭിവാദ്യംചെയ്യു.

അഭിമന്യു:— ഞാൻ അഭിവാദ്യംചെയ്യുന്നു.

രാജാ:— ഉണ്ണി, വരു, വരു.

ശ്രീമദ്യുധിഷ്ഠിരൻ ചേൎന്ന മനസ്സുറപ്പും,
ഭീമന്റെ കെല്പു,മഥ വാസവിതൻ മിടുക്കും,
മാദ്രേയർതന്നഴക്, ബുദ്ധി, ജഗൽപ്രിയത്വം
ചേൎന്നു കൃഷ്ണനുടെ കീൎത്തിയുമെല്ലു നീ താൻ
(൭൦)

[ആത്മഗതം] ഉത്തരാസഹവാസം എനിയ്ക്കു മനസ്സിലുണ്ടാകുന്നു. ഇപ്പോൾ എന്തു ചെയ്യേണ്ടു? ആവട്ടെ വഴി കണ്ടു. [പ്രകാശം] ആരവിടെ?

ഭടൻ:— (പ്രവേശിച്ചു) മഹാരാജാവു സാമ്രാജ്യോൽകൎഷേണ വൎദ്ധിച്ചാലും!

രാജാ:— കുറെ വെള്ളം.

ഭടൻ:— കല്പനപോലെ. (പോയി പ്രവേശിച്ചു) ഇതാ, തണ്ണീർ.

---

൧൦. വാസവി=ഇന്ദ്രപുത്രൻ. [അൎജ്ജുനൻ]

രാജാ:— (വാങ്ങിയിട്ട്) അർജ്ജുന, ഗോഗ്രഹണത്തിൽ ജയിച്ചതിനു പ്രതിഫലമായി ഉത്തരയെ വാങ്ങിക്കൊൾക.

യുധിഷ്ഠിരൻ:— (ആത്മഗതം) ഇതാ, തല താന്നു!

അർജ്ജുനൻ:— (ആത്മഗതം) എന്റെ ചാരിത്രം ഇളക്കിനോക്കുകയാണോ? (പ്രകാശം) ഹേ, രാജാവേ,

അന്തഃപുരത്തെയെല്ലാം ഞാ-
നമ്മയെപ്പോലെ നണ്ണിനേൻ;
അങ്ങേക്കുമീയുത്തരയെ-
പ്പുത്രനായിട്ടു വാങ്ങുവൻ! (൫൯)

യുധിഷ്ഠിരൻ:— (ആത്മഗതം) ഇതാ, തല ഉയന്നു!

രാജാ:—

ദൃഢമാഹവശൂരനാം പുമാനാ-
അട മൎച്ചയിലില്ലനിന്നിനിടാതെ
ശരിയായ് വിറയേററിവച്ചതാമീ-
പുരവാസത്തിനു തക്കതായ കർമ്മം. (൬൦)

ഇന്നു നല്ല നാളാണ്; ഉണ്ണിയുടെ വിവാഹം ഇന്നുതന്നെ നടത്താം.

യുധിഷ്ഠിരൻ:— ആവട്ടെ, ആവട്ടെ. പിതാമഹന്റെ അടുക്കലേക്ക് ഉത്തരനെ അയയ്ക്കാം.

രാജാ:— അങ്ങയുടെ ഇഷ്ടംപോലെ. ധർമ്മരാജ, വൃ

കോദര, ധനഞ്ജയ, ഭവാന്മാർ ഇതിലേ, ഇതി
ലേ. ഈ സന്തോഷവൃത്താന്തം കൂടിത്തന്നെ അ
കത്തേക്കു പോകാം.

എല്ലാവരും:— അങ്ങിനെതന്നെ. (പോയി)

രണ്ടാമങ്കം കഴിഞ്ഞു.

മൂന്നാമങ്കം

[ഒരു സൂതൻ പ്രവേശിക്കുന്നു.]

സൂതൻ:— ഹാ, ഹാ, സപ്തക്ഷത്രിയാചാര്യരെ മുൻ
നിഃക്ഷത്രിയന്മാരോട് അറിയിപ്പുവിൻ,
അറിയിപ്പുവിൻ! ഇതാ,

മുരാരിയുടെ ചക്രമൊന്നു നിന്നു.
ദൃശ്യ ഭൂസാരിതയും,
ചിരംപ്രഗ്രാഹ്യരാം പൃഥാതനയരെ.
ഗ്ഗണിപ്പാതെയും,
ശരിപ്പു പടവില്ലിണങ്ങിയ കരം.
ക്ഷമം കാക്കരുതായ്ക
ഹരിപ്പുതിരിമന്ദ്രവേ, സ്സുപതി ലേ,
ജ്ഞ പൂണ്ടിട്ടുവിൻ! (൧)

---

൧. ഖരാപഹതൻ=ഇരുപത്തൊന്നുമേയായിട്ട് എന്നൊക്കെപ്പറ
ഞ്ഞിരിക്കുന്നവർ. ഹരിപ്പു=കൊണ്ടുപോയി

എന്നു്

[പിന്നെ ഭീഷ്മരും ദ്രോണരും പ്രവേശിക്കുന്നു]

ദ്രോണർ:— സൂത, പറക, പറക!

ആരാണു നമ്മെ ധരിച്ചു യുദ്ധപാടവ-
മെൻശിഷ്യരായവരെന്നോ?
ഭൂപാലന്മാർ കൊതിയോടു വന്നണഞ്ഞീടിവിടെയെൻ—
ശിഷ്യസൈന്യങ്ങളല്ലയോ?
പോരാറായവനെയുമന്ത്യബലവും
ചൊല്ലീടുകെല്ലാം ഭവാൻ
പോരം പത്രികളായ ദ്രുതമെമ്മുറ-
ജ്ജ്വലിക്കട്ടെയുജ്ജ്വലിക്കട്ടെ ഞാൻ! (൧)

ഭീഷ്മർ:— സൂത, പറക, പറക:

ഒരാറിട്ടൊഴിവില്ലാതവനെന്നു കേട്ടാൽ
ചോരത്തിളപ്പോടു പുറംതിരിയാതെ നില്ക്കും
ഇക്കൊച്ചുകിടാവിനെയനുഗ്രഹിപ്പിട്ടതാ-
ക്കാരൻ പിടിപ്പിച്ചിതിവനെ കൂട്ടമകന്ന ലോകിൽ?
(൨)

[അനന്തരം ദുര്യോധനനും, കർണ്ണനും, ശകുനിയും പ്രവേശിക്കുന്നു.]

ദുര്യോധനൻ:— സൂത, പറക, പറക: ആരാണ് അഭിമന്യുവിനെ കൊണ്ടുപോയതു്? ഞാൻ തന്നെ അവനെ വിട്ടയക്കാം. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ,

---

൧. പോരം=തുണിയുള്ള പത്രികൾ=ശരങ്ങൾ.

ഇവനെയും പിതാക്കന്മാരിൽ ഞാൻ വൈരിയല്ലോ,
ജനിച്ചിതിവനാലെ ദോഷമെന്നിൽപ്പെരുത്തും,
ഇവനിൽ മമതയും മേ കൂട്ടമപ്പാർത്ഥരോടോ.
ഇപ്പോഴീക്കലഹമാരംഭിക്കുന്നതിനെന്തു കാര്യം?
(൮)

കർണ്ണൻ:— ഗാന്ധാരീനന്ദനാ, അതിമത്സരത്തിലും അസ്വസ്ഥനിലയിലുമാണ് അങ്ങു പറഞ്ഞതു്. എന്നാൽ,

ഓർക്കിൽ നീ ബന്ധുനിലയോ ശത്രുവെന്നതും, നി-
ന്നിഷ്ടത്തിനല്ലയോ കർണ്ണനിലനിൽപ്പാമേവ?
നാം രക്ഷ നൽകിയതില്ലിരുന്നു പിന്നു,
പാപം കളഞ്ഞിനിയൊക്കുക ഭൂപതേ! (൯)

ശകുനി:— സൌഭദ്രനു രക്ഷിതാക്കന്മാർ വളരെയുണ്ടല്ലോ. വിട്ടതു കിട്ടിയതായിത്തന്നെ കരുതാം. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ,

പാർത്ഥൻതൻമകനെന്നറിഞ്ഞു തനിയേ
കൈവിട്ടിടും; കൃഷ്ണനെ-
പ്പൌത്രൻതാനും സമരാങ്കണാവലിതനെ-
ബദ്ധപാൻ വിരാടൻ വിട്ടിടും,
കിരാതൻതൽക്കരി വീശിടും മുസലിയാ-
പ്പിടിച്ചു വിട്ടീടണമാം,
ക്രൂരൻ മാതുലയോ ദ്വിപദ്രവ്യവലരെ-
ക്കൊണ്ടങ്ങു കൊണ്ടെത്തിടാം. (൧൦)

---

൧൦. സമ...ജിതനെ=പോർക്കളത്തിൽനിന്നു പിടിച്ചു കൊണ്ടുപോകപ്പെട്ടവനെ, മുസലി=ബലരാമൻ, ദ്വിപദ്രവ്യവലർ=അലയമറിയ ശത്രുക്കളെ.

ദ്രോണർ:— സൂത, പറക, പറക: എങ്ങിനെയാണ് പിടിയിൽപ്പെട്ടുപോയത്?

തേരിങ്ങാനും ചെരിഞ്ഞോ? കുതിര പതറിയോ?
ഭൂമി ചക്രത്തെ നിർത്താൻ
പോരെന്നായോ? കഴിഞ്ഞോ കണകൾ? പിഴനിര-
ക്കേറിയോ? ഞാൺമുറിഞ്ഞോ?
പോരിൽക്കരടേവരുണ്ടാം രഥികനുവിധിയാൽ
ശത്രുശസ്ത്രങ്ങളേറ്റം
ചേരാം വെല്ലാശ്ശുയെന്നാലവനരിയ പറ-
റിഞ്ഞ മേലാപ്പിയല്ലോ. (൧)

സൂതൻ:— തിരുമേനി ധനുർവ്വേദം പുരുഷാകൃതി പൂണ്ടതാണെന്ന് ഇവിടെയ്ക്കറിഞ്ഞുകൂടെയോ?

ഇതിൽബ്ഭയപ്പാൻ ചൊല്ലിയ ദോഷമൊന്നുമി-
ല്ല, സംഖ്യബാണാമ്പിതനാ മഹാരഥൻ
അലാതചക്രോപമമെൻറെ തേരതി-
ന്ത്രണത്തെ കാലാളായവൻ പിടിച്ചതേ. (൨)

എല്ലാവരും:— കാലാളോ?

ദ്രോണർ:— എങ്ങിനെയുള്ളവനാണ് ആ കാലാൾ?

സൂതൻ:— രൂപമോ പരാക്രമമോ അടിയൻ പറയേണ്ടു?

ഭീഷ്മർ:— രൂപം സ്ത്രീകൾക്ക്; പുരുഷന്മാർക്ക് പരാക്രമമാണ്. അതിനാൽ അവൻറെ പരാക്രമം പറയുക.

---

൧. രഥികൻ=തേരിലേറി പൊരുതുന്നവൻ.

സൂതൻ:— തിരുമേനി,—

ദുൎയ്യോധനൻ:—

എന്തൊന്നായ് നീ പുകഴ്ത്തുന്നു
കേമമായിട്ടാരതാവോ?
ചൊൽക, മേ ഭയമില്ലാ, യമ-
വായുവേഗാധിപനാകിലും. (൮൯)

സൂതൻ:— മഹാരാജാവു കേൾക്കണം. ആയാളാകട്ടെ,

കരിതുരഗങ്ങളെ പമ്പാട്ടു വ-
ന്നതിലംഘിച്ചഗ്രസീമനി കൈവെച്ചാൻ,
നിശ്ചലമായ് നിന്നു ഭേദം
നിട്ടിയ വാജികഴുത്തൊട്ടും! (൯൦)

ഭീഷ്മർ:— എന്നാൽ ആയുധം വെല്ലും.

എല്ലാവരും:— എന്തുകൊണ്ട്? (ചിരി

ഭീഷ്മർ:— കൈ വെച്ചു തൊട്ടുകിടത്തിനിറുത്തിയ
ഭീമന്റെ വാൎദ്ധകി ചിലപ്പോൾ അവന്നാകാം:
പണ്ടായവൻ ദ്രുപദരാജോദ്യാനത്തിൽ വച്ചുന്ന-
വല്ലോ ജയദ്രഥനെയൊട്ടു പരാജിതനായ താൻ.
(൯൧)

ദ്രോണർ:— ഗാംഗേയൻ പറയുന്നതു ശരിയാണ്. കുട്ടിക്കാലത്തു പഠിപ്പിച്ചുതുടങ്ങിയതു മുതൽക്ക് അവന്റെ ഗതിവേഗം എനിക്കറിയാം.

൯൦. വാജി=കുതിര.

കളരിയിൽ വെച്ച്,
ചെവിവരെയുമൊന്നമ്പവൻ വലിച്ചു.
മുലയും, ശിരസ്സു വിറച്ചുതായുറച്ചെന്നു
ഉടനവനിച്ഛവൊത്തു പായ്പ്പിടിച്ചാൻ
ശരമതു, ലാക്ക തെട്ടുന്നതിന്നു മുന്നേ. (൫൨)

ശകുനി:— അയ്യേ, ചിരിവരും പറയുന്നതു കേട്ടാൽ!
ഞാൻ ഇവിടത്തോടൊന്നു ചോദിച്ചോട്ടെയോ?
ഇല്ല പാരിൽക്കൂടെന്ന്യ-
ന്നേല്ലാം ചൊല്ലുന്നിതിപ്പോരിൽ!
എന്തും നിരന്നു കണ്ടോന്നോ
നിങ്ങളൊരുക്കു പാർത്ഥനെ? (൫൩)

ഭീഷ്മർ:— ഗാന്ധാരരാജാവേ, എല്ലാം അനുമാനം കൊണ്ടു പറകയാണ്.
തേരേറി വില്ലുമായ് കളത്തിലല്ല,
പോരിന്നു പോരുന്ന പാർത്ഥനെ നമ്മൾ;
രണ്ടാം രോമംകയ്യോടൊടുക്കിൽ ചെയ്യവേ-
അന്നാ പ്രലംബാരിയ്ക്കുമാരന്മാർ! (൫൪)

ശകുനി:—
ആരോ തനിയേ വെന്നു
സഹോദരരായ നമ്മളുസ്വാഹാസ്യ
ഉത്തരനാമവനോ
ചിലർക്കുന്നതെന്നുരച്ചതു്? (൫൫)

൫൨. ഇന്ദ്രജാലം.
൫൪. പ്രലം.........രാക്ഷസന്മാരെ ജയിച്ചതു്.

ദ്രോണർ:— ഹേ, ഗാന്ധാരരാജാവേ, ഇതിലും ഭവാ
ന്നു സംശയമുണ്ടോ?

ഉദ്ധതന്മാരാം വലിയ്ക്കുമോ വി-
ല്ലി, ടിവാളിന്റെയിരമ്പൽ ചേർത്തു പോരിൽ
രവി,യുതർബാണരാജിയാലും
വെയിലേററാട്ടിടയന്നുമിച്ചുപോമോ? (൫൬)

ഭീഷ്മർ:— ഗാന്ധാരീനന്ദന, വെളുവായിപ്പറയാം.
അങ്ങേയ്ക്കു മനസ്സിലായില്ലേ,
ബാണപുംഖാക്ഷരം ചേർന്ന
ഞാൺനാവിൻ വചനങ്ങളാൽ?
വിൽ വലിയ്ക്കുന്നു പാർത്ഥൻ താൻ;
ചെവി നൽകീലയോ ഭവാൻ? (൫൭)

സൂതൻ:— [പ്രവേശിച്ച്] തിരുമേനി വിജയിച്ചാലും!
ഒരു ശാന്തികർമ്മം കഴിയ്ക്കണം.

ഭീഷ്മർ:— എന്തിന്?

സൂതൻ:—

ഇതങ്ങു ചെയ്യാവതല്ലോ
ധ്വജത്തെക്കണേ തീണ്ടിയാൽ;
ഇതാ, ഞങ്ങടേയാ ബാണം!
കടയ്ക്കൽക്കാണ്മതുണ്ടു പേർ. (൫൮)

ഭീഷ്മർ:— കൊണ്ടുവരു.

[സൂതൻ കൊണ്ടു ചെല്ലുന്നു.]

---

൫൭. ഞാണൊലികളെ വാക്കുകളായി കല്പിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു.

ഭീഷ്മർ:— [വാങ്ങി നോക്കിയിട്ട്] ഉണ്ണീ, ഗാന്ധാര രാജാവേ, പ്രായാധിക്യത്താൽ എന്റെ കണ്ണിന്നു കാഴ്ച പോരാ. ഇതൊന്നു വായിക്കൂ.

ശകുനി:— [വാങ്ങി വായിച്ചിട്ട്] അർജ്ജുനന്റെ. [എന്നു വിളിച്ചുപറയുന്നു. അമ്പു ദ്രോണരുടെ കാല്ക്കൽ വീഴുന്നു.]

ദ്രോണർ:— [സന്തോഷത്തോടെ] ഉണ്ണീ, വത്സ, വത്സ!

ഇതാ, ഭീഷ്മരെ വന്ദിപ്പാ-
നെൻശിഷ്യൻ വിട്ട സായകം,
എന്നെ ക്രമേണ വന്ദിപ്പാൻ
മന്നിൽ വീണിതു കാല്ക്കലായ്! (൧൯)

ശകുനി:— ശരംകൊണ്ടുള്ള ഊഹം ശരിയല്ല.

മടനർജ്ജുനനെന്നൊരുത്തനുണ്ടോ,
ദൃഢമീയമ്പവനെയ്തു വിട്ടതാവാം,
അഥവാ, തെളിവായ് വരുത്തിടേണം
ചിതമാമുത്തരമുള്ള കയ്യെഴുത്തും. (൨൦)

ദുര്യോധനൻ:—

അവർക്കു രാജ്യം നൽകിപ്പൂ-
നസ്തും, ചൊൽവതാകിലോ!
ദൃഢം ധർമ്മജനെക്കണ്ടാൽ
കൊടുക്കാം പാതി നാടു ഞാൻ. (൨൧)

ഭടൻ:— [പ്രവേശിച്ചു്] മഹാരാജാവു ജയിച്ചാലും! വിരാടനഗരത്തിൽനിന്ന് ഒരു ദൂതൻ വന്നിരിക്കുന്നു.

---

൨൧. അനുഷ്ടുപ്പ്

ദുര്യോധനൻ:— കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വരൂ.

ഭടൻ:— മഹാരാജാവിന്റെ കല്പന പോലെ. [പോ
    യി]

[പിന്നെ ഉത്തരൻ പ്രവേശിക്കുന്നു.]

ഉത്തരൻ:—

ഊറ്റം തുരഗങ്ങളെപ്പൂട്ടവ-
    ണ്ടിലോടിച്ചിട്ടിലും,
കാറ്റുവഴി പോരുവാൻ മമ രഥം
    വിളംബിച്ചുപോയ്;
കിരീടിശരകൃത്തരാം കരികളാൽ
    നിരപ്പറ്റതാം
ധരിത്രിയിൽ തെന്നിയാണഹഹ! പോ-
    ന്നതെൻവാജികൾ. (വ. വ.)

[എല്ലാവരേയും തൊഴുത്] ആചാര്യപിതാമഹാദി
കളായ എല്ലാ രാജകുമാരന്മാരേയും ഞാൻ അ
ഭിവാദ്യംചെയ്യുന്നു.

എല്ലാവരും:— ഉണ്ണീ, ദീർഘായുഷ്മാനായിരിക്കുക!

ദ്രോണർ:— അവിടുന്ന്, വിരാടമഹാരാജൻ എന്താ
    ണ പറഞ്ഞയച്ചിട്ടുള്ളത്?

ഉത്തരൻ:— അവിടുന്നല്ല എന്നെ അയച്ചത്

ദ്രോണർ:— പിന്നെ ആരാണ്? ഉണ്ണിയെ പറഞ്ഞയ
    ച്ചത്?

വ. വ. വിളംബിച്ചു=താമസിച്ചു കിരീടിശരകൃത്തർ=അർജ്ജു
നന്റെ ബാണങ്ങളേറ്റു മെയ് മുറിഞ്ഞവർ.

ഉത്തരൻ:— അത്രഭവാൻ യുധിഷ്ഠിരൻ.

ദ്രോണർ:— എന്താണ് ധർമ്മരാജൻ പറഞ്ഞയച്ചിട്ടുള്ളത്?

ഉത്തരൻ:— കേട്ടാലും:

ഉത്തരയെ സ്നുഷയായ് മേ
കിട്ടി, നൃപന്മാരെ ഞാൻ ക്ഷണിച്ചിരുന്നു,
അവിടെത്താനോ? ഇങ്ങോ?
പരിണയമെവിടത്തിൽ വെച്ചു ചെയ്യേണ്ടു?
(൫൩)

ശകുനി:— അവിടെത്തന്നെ, അവിടെത്തന്നെ!

ദ്രോണർ:—

ഏവം ഞാൻ വർത്തയെത്തിരിച്ചേൻ,
തീർന്നിട്ടില്ലയിരുരാത്രിയും,
ധർമ്മത്താലെ വാങ്ങാം ഭിക്ഷ
ധർമ്മത്താൽത്തന്നെ നൽക മേ, (൫൪)

ദുര്യോധനൻ:—

ഓമേവം, രാജ്യമിതാ നൽകി
മുമ്പെട്ടൽപ്പാണ്ഡവർക്ക ഞാൻ:
ചത്താലും മർത്ത്യരെപ്പോതം
സത്യം നിൽക്കുകിൽ നിൽക്കുമേ!

---

൫൪. ധർമ്മപാണ്ഡവന്മാരുടെ ധർമ്മാചാരം.

ദ്രോണർ:—

അഹോ! സന്തുഷ്ടർ നാമെല്ലാം
ഗൃഹച്ഛിദ്രം നശിയ്ക്കയാൽ
ഇമ്മട്ടൊക്കെയെപ്പോഴിരിയ്ക്കട്ടെ
നമ്മൾതൻ നൃപപുംഗവൻ!

[എല്ലാവരും പോയി. മൂന്നാം അങ്കം കഴിഞ്ഞു]



ശുദ്ധിപത്രം

ഭാഗം	വരി	അശുദ്ധം	ശുദ്ധം
൨.	൧൩	പ്രജം	ശ്രജം
൪.	൨൧	തരിച്ചു്	തെച്ചു്
൬.	൯	ഭഥനനൽ	ഭഥനനിൽ
൭.	൧൬	ച്ചൂംച്ചു	ച്ചൂംച്ചു്
൮.	൰.	തിക്ക	തിൾക്ക
൭.	൧൬	ഭീക്ഷ്മ	ഭ്ഷ്മ
൧൦.	൧൧	മപാ	മപ
൭.	൧൬	തൊക്കന്ന	തൊക്കന്നി
൧൮.	൰.	വൃഥാതനെ!	പൃഥാതനയ
൨൫.	൯.	ലിരെ	ലിരവ
൩൫.	൧൬	തൊലി	തെ:ലി
൩൬.	൧൧	നാരെ	നാനാ
൪൦.	൨൪	ശുദ്ധ	ശുദ്ധം
൪൪.	൩	മെന്തു	മെന്തു
൪൭.	൧൪	കരിള്ളിൽ	കരികള്ളിൽ
൪൮.	൨൪	കൊണ്ടുക്കള	കൊണ്ടുള്ള
൫൧.	൮	ആനുസംഭാ	ആനുസംഭ
൫൨.	൧൯	മെമ്മു	മെന്നു
൫൩.	൧൮	പയരം	വയരം
൬൦.	൫	തെൻ	തൊൻ
൬൪.	൨	ധിച്ചിരൻ	ധിച്ചിരനു
൬൫.	൧൧	വാങ്ങുവൽ	വാങ്ങുവൻ
൭.	൧൮	വിവാഹമാ	വിവാഹം
൭൬.	൫	വൃംഗവൻ	പുംഗവൻ



